KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
Központi Könyvtára
Telefon: 176-827 Telex: 224186 mkke h
1828 Budapest 5. Pf.: 489

Konferencia: húsvét után

TDK-zók figyelmébe

Környezetvédelmi szekció

A hazánkban zajló rendszerváltás az egyetemi hallgatói tudományos munkát eddig nem látszik megzavarni. Az 1989—90. évi tavaszi tudományos diákköri konferenciára — az elmúlt évekhez hasonlóan — mintegy 100 dolgozat érkezik be.

A Tudományos Diákköri Tanács a beérkezett nevezési lapok, és azok rezüméi alapján március 14-én elvégezte a szekcióbeosztást. A szekcióbeosztás során kisebb viták alakultak ki az érdekelt (tanszéki) TDK-félelősök között. Ezen viták azonban gyümölcsözőnek bizonyultak. A kialakult szekciók nagyrészt azonosak az előző években megszokott szekciókkal, mégis tapasztalható bizonyos elmozdulás egyes irányokban.

A múlt évi konferenciával összehasonlításban néhány új szekcióval gazdagodtunk. Ezen szekciók is jelzik a hallgatók érzékenységét a körülöttük zajló világ történéseire. Mindenképpen ki kell emelnünk, hogy a konferenciák történetében először jelentkezik az Alternatív közgazdaságtan szekció, amelyben jórészt környezetgazdasági dolgozatok szerepelenek. Ugyanígy pozitívnak tekinthető a növekvő hallgatói érdeklődés az elméleti makroökonómiai kérdések iránt, amely a Makroökonómia szekció szerveződésében mutatkozik meg. Az aktuális politikai kérdések vizsgálata is két új szekciót hívott életre. Ezek a szekciók a tulajdon- és szociálpolitikával foglalkoznak.

A TDK-tanács a tartalmi kivonatokat és a szekcióbeosztást a húsvéti ünnepeket követő héten kívánja az érdeklődők rendelkezésére bocsátani. Az idei TDK mindenképpen színvonalas konferenciának ígérkezik. Számítunk érdeklődésetekre.

Dobos Imre
TDK-titkár

Nem karriervágy vezetett...

Balogh Erika a HT új elnöke

A hallgatói tagozat elnöke mostantól a másodéves *Balogh Erika*, aki egyben az első női HT-elnök is.

— *Szerinted mik a HT előtt álló legfőbb feladatok most?*

— Sürgető a képzéskorszerűsítés továbbvitele. Az újra összeállt reform-csúcsbizottságban van is két emberünk. A felsőbb évfolyamok képzésének előkészítésére kell koncentrálni, ott több a zűr, mint az első két évfolyamon. Át kell tekinteni a tananyagok egymásra épülését, a szakirányokat, a most eléggé maradékelvű főiskolai kart, az alapszigorlatokat, a szelektálás más lehetőségeit. Szeretném, ha az egyetem biztosítani tudná, hogy a jó diákjai még jobbakká váljanak, ha tehát megoldaná a jó értelemben vett

elitképzést.

Az oktatás mellett nagyon fontos az infrastrukturális háttér fejlesztése, azaz a kollégiumi kérdés, a mostanában egyre több feszültséget okozó menza ügye. Javítani kell a közművelődés helyzetét, át kell gondolni a közművelődési bizottság és titkárság működését. A külső kapcsolataink is nagyon fontosak, különösen az OFÉSZhez és a többi egyetemhez fűződő viszony, amiben a közgáznak erkölcsi kötelessége kezdeményezni és aktívan részt venni.

— *Az egyetem vezetői közül kiket tartasz a HT legfőbb szövetségéseinek, és kikkel számítasz konfliktusokra?*

— A legfőbb szövetségeseknek *Szabó Katalint, Kerekes Sándort, Kerékgyártó Györgynét, Kopányi Mihályt, Mészáros Tamást* tartom, és *Kupcsik József* is nagyon diákpárti. A reformban nem érdekelt tanszékekkel szinte biztosan lesznek konfliktusaink, és úgy tűnik, *Zalai Ernővel* sem értünk még mindenben egyet. A rektorral jól együtt lehet működni, ha elég erősek vagyunk, elfogadja a hallgatókat partnerként. Most nagyon fontosnak tartanám, ha az egyetem külső imageének építgetése helyett többet törődne az ügyekkel és igazán kezébe venné a belső dolgokat.

— *Milyen módon dolgozik majd a HT, lesz-e ebben valami változás az eddigiekhez képest?*

— Nem biztos, hogy változtatni tudunk a kapcsolattartásnak az eddigi módján, de szeretnénk javítani. Fogékonyak vagyunk minden felmerülő problémára, és külön felkérés, megkeresés nélkül is keressük a megoldást. De: nem panasziroda vagyunk, és az egyéni panaszok első fórumai sem szeretnénk lenni. Ha azonban azzal jön be valaki az irodánkba, hogy valamit máshol nem sikerült elintézni akár maga, akár mások számára, akkor feltétlenül

segíteni próbálunk.

— *Mit mondasz el magadról azoknak, akik nem ismernek?*

— Szeretem a sört, a habosat. Kedvenc márkám nincsen, mindig rábízom a társaságban lévő fiúkra, hogy ők válasszanak. Nagyon szeretek mindent, amit csinálok, a HT-t, az instruktorkodást, a TEK-et, és tanulni is nagyon szeretek. Kicsit félek most attól, hogy a HT-elnökség sok időmet leköti majd és másra kevesebb időm marad. Felelős, fontos feladatnak tartom a funkcióimat, de nem karriervágy vezetett, amikor elvállaltam ezt a munkát, hanem belső késztetésem van arra, hogy ha úgy gondolom, hogy a véleményemmel használni tudok, akkor keressek is módot arra, hogy eredményes lehessek. Imádom a könyveket, a színházat, a komolyzenét, a táncot, a kirándulást. Nyíribronyban születtem, és erre büszke vagyok. Nagyon szeretem a szüleimet, apukám a példaképem, aki nagyon egyszerű ember, de én imádom. Sajnos, ritkán járok haza, mert kevés az időm. Elég határozott ember vagyok, ebből sokan azt gondolhatják, hogy én mindig boldogulok. De amit most elvállaltam, azt képtelenség egyedül végigvinni. Szükségem van a társakra. Minden tanács, ötlet, gondolat fontos nekem, bármennyi van, mindig jó, ha még többet kapok, hálás vagyok mindenkinek, aki megkeres, és én is megkeresek másokat.

M. G.

KÖZGAZDÁSZ

A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXIII. ÉVFOLYAM, 5. SZÁM — ÁRA: 5 FORINT — 1990. MÁRCIUS 28.

Válság küszöbén az egyetem?

Újra munkában a csúcsbizottság

Fontos döntések a Rege Szállóban

Komoly változtatási javaslatokat tett az egyetem képzési rendszerére az az értekezlet, amelyet az egyetemi vezetés, a reformmal közvetlenül foglalkozó oktatók és a hallgatók képviselőinek részvételével a reform eddigi tapasztalatainak értékelésére hívtak össze.

Kerékgyártó Györgyné,
az alapozó képzés dékánja nyitotta meg a tanácskozást. Írásos előterjesztésekre támaszkodva elmondta, hogy az értékelések szerint túl sok a tantárgy az első éveseknek, újra kell tárgyalni a számonkérési rendszert, a szemináriumok — nem kötelező — jellegét és a szabad tanárválasztás intézményét. Meg kell vizsgálni, hogy a proszemináriumokat az I. vagy a II. félévben indítsák-e.

Trautmann László
(IV. évfolyam, pénzügy) az instruktorok állásfoglalását ismertette. Hiányolta a személyes viszonyt a hallgatók és tanárok között, javasolta a számonkérési rendszer decentralizálását (a tanszékek kapjanak nagyobb döntési hatáskört ez ügyben), a tananyagfejlesztés meggyorsítását, az információáramlás megjavítását. Az egyetemre érkező diákok között nagyok a nyelvtudásbeli vagy számítástechnikai ismeretbeli különbségek. Ez származási előnyöket jelent egyesek számára — szükség van tehát felzárkóztató mechanizmusokra is.

„Egy éven belül kitör a balhé"

Chikán Attila
(vállalatgazdaságtan tanszék) hozzászólásában válság küszöbén lévőnek értékelte az egyetem jelenlegi helyzetét. Ha nem változtatunk — mondta —, „egy éven belül kitör a balhé". A reform céljainak meg nem valósulását alapvetően a tanszéki struktúrák változatlanságában látta. Alapvető módosításra van szükség a tantárgyak struktúrájában és számában (4-5 tárgy legyen egy félévben) szervezeti reform kell, ami megváltoztatja a tanszéki struktúrát. A tárgyi feltételek javítása vagy a hallgatói létszám csökkentése szükséges, valamint át kell alakítani a nem megfelelőnek bizonyult számonkérési rendszert: „Nem jött be", legyen erőnk változtatni — mondta a hozzászóló. Az államtól nem morzsákat, hanem 100 milliókat kell kapnia a felsőoktatásnak!

Iván Gábor
(IV. évf. külgazd.) figyelmeztetett az egyetemi ág tananyagainak kidolgozatlanságára. Javasolta, hogy az emelt szint jobban különüljön el az alapszinttől és növekedjen fakultativitása. Ez a forma alapvetően az elitképzést segítse elő.

Temesi József
(MSZI) és

Dobák Miklós
(szervezési t.) is javasolta a korábbi csúcsbizottság visszaállítását, amely megfelelő felhatalmazással végre tudná hajtani a szükséges átszervezéseket és korrekciókat. Dobák Miklós figyelmeztetett, hogy az előzetes felmérések szerint a hallgatók 75 százaléka a gazdálkodási karra fog jelentkezni. Szerinte negatív kapcsolat alakul ki néhány tanszék esetében az oktatók és az oktatott hallgatók száma között. Komoly ellenállás várható a nem frekventált tanszékek részéről a reformmal szemben.

Szabó Katalin
(elméleti közgazdaságtan t.) is fordulópontként ítélte meg a mai helyzetet. Véleménye szerint radikális változások nélkül meghal a reform. Ezek közül a legfontosabbak: a személyi változások végrehajtása tanszéki szinteken is; a tananyagfejlesztés meggyorsítása; és a tanszékek közötti együttműködés javítása.

Személyi és szervezeti változásokat!

Hámori Balázs,
a posztgraduális képzés dékánja is támogatta a csúcsbizottság visszaállítását. Hangsúlyozta, hogy az oktatás elszemélytelenedése törvényszerű az első években. A személyes kapcsolatok kialakulására a felsőbb éveken kell lehetőséget nyújtani. Az egyetem vezetése radikálisabban nyúljon bele a személyi és szervezeti kérdésekbe — javasolta.

Kerekes Sándor
(technológiai t.) leszögezte, hogy a struktúra átalakítása során nem feltétlenül a tanszékek megszüntetése jelenthet megoldást, inkább a köztük való strukturális mozgások lehetőségét kell megteremteni. Javasolta továbbá, hogy a szelekció már első év után következzen be. Ennek eredménye lehetne az egyetemi és főiskolai ágra kerülés, de lehetne az egyetemről való elbocsátás is. „Ma nincs 700 olyan hallgató, akiket egyetemi szintű értelmiségivé tudnánk képezni. Jó részüket gyenge mesteremberként kellene kvalifikálni."

Bassola Péter
(Nyelvi Intézet) szerint a hallgatók a zh. időszakokban a nyelvoktatás szempontjából „használhatatlanok". Igényelte a Nyelvi Intézet szervesebb kapcsolatát a reformhoz. Lehetségesnek tartotta a felsőbb éveken az idegen nyelvi oktatás megvalósítását, megfelelő alapok megléte esetén.

Timár János
(emberi erőforrások t.) szerint túl sok maradt meg a régi rendszerből. Szükségesnek látja egy stabil döntéshozó szerv létrehozását, mely a reform továbbvitelével és megvalósításával foglalkozna. A hozzászóló kijelentette, hogy az egyetemnek megvannak a lehetőségei a technikai feltételek megteremtéséhez, a szükséges összegek megszerzéséhez. Döntően nemzetközi forrásokból nyílna minderre módja intézményünknek.

Fáy Árpád
estis hallgató szerint azoknak, akiknek nem sikerült két év alatt egyetemi ágra kerülni, kell még egy év haladékot adni.

Kovács Géza
(MMI) is a maximálisan 4-5 tantárgy mellett foglalt állást, de fontosnak tartotta, hogy felsőbb éveken több tárgy közül választhassanak a hallgatók.

Töröljék a szigorlatot

Bodnár Viktória
(II. évf.) hozzászólásában hangsúlyozta a szelekció gyengeségét. Szerinte nem reális az, hogy az évfolyam 44 százaléka négyegész feletti átlagot ért el. A szigorlat jelentőségét kétségbevonva javasolta, hogy ha az nem szelektál, akkor töröljék el. Egyetértve a tantárgyak számának csökkentésével, elsőként a hozzászólók közül meg is nevezte a gazdaságtörténetet és a gazdaságföldrajzot, amelyeket nem ilyen formában és nem az alapozó képzésben kellene oktatni. Felhívta a figyelmet a szakokkal kapcsolatos információ hiányára.

Döntések

Az értekezlet a következő döntéseket hozta:

1. Az első két év alatt az óraszámot 5-6 órára kell csökkenteni szemeszterenként. A csökkentés módja — a tárgyak szelekciója mellett — bizonyos tárgyak felsőbb évfolyamokra való átesoportosítása útján is megvalósulhat.

2. A tananyagfejlesztés során növelni kell az erkölcsi és anyagi elismerést, új könyvek készítése mellett támaszkodni kell külföldi

(Folytatás a 3. oldalon.)

A reformnemzedék kezében a hallgatói képviselet

Az eddigi legnagyobb részvételi arány mellett zajlottak le március 12. és 14. között az idei HT-választások. A diákok több mint 20 százaléka (479 szavazó) választotta ki szavazataival a 21 jelölt közül a hallgatói tagozat 13 tagját, illetve három póttagját. Fáy Árpád estis hallgató továbbra is felkért tagja a testületnek az estisek képviselőjeként. A tagozat tagjainak fotóit a 2., 3. oldalon közöljük.

A Genti egyetem díszdoktora

A Genti egyetem díszdoktorává avatta Csáki Csabát, egyetemünk rektorát, az egyetem jubileumi ünnepségén. Ezzel a kitüntetéssel ismerte el szakmai tevékenységét és a Kelet—Nyugat közötti agrárkapcsolatok újraélesztéséért tett erőfeszítéseit. A Genti egyetem rektorunkon kívül ugyancsak ebből az alkalomból díszdoktor címmel tüntette ki Skubiszewski lengyel külügyminisztert is.

Gratulálunk a magas kitüntetéshez.

Olasz–magyar üzletben az Economix

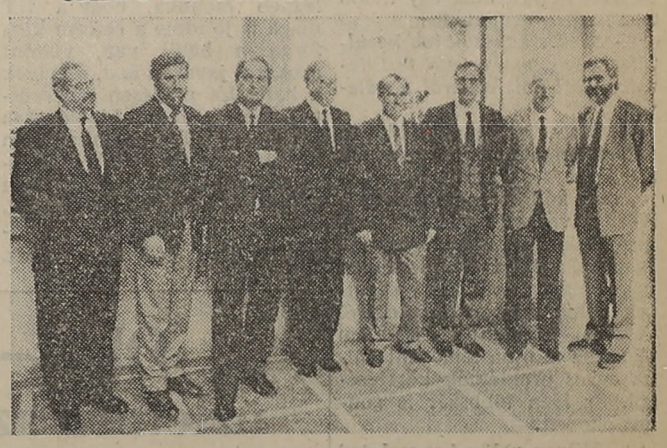

Az olasz és a magyar delegáció tagjai egyetemünkön

Egy olasz—magyar közös vállalkozás tagjaként *új nemzetközi gazdasági lehetőségek nyíltak az Economix Rt. előtt.* Három észak-olaszországi megye, *Friuli, Venezia, Giulia Megyei Kézművesek Szövetsége* és a *Vállalkozók Országos Szövetségének megbízásából az Economix megalakította a Hunit Nemzetközi Kereskedelemfejlesztő és Tanácsadó Kft.-t,* amely *olasz,* illetve a *magyar kisvállalkozók kapcsolatainak kiépülését kívánja elősegíteni.*

— *Mi is ez a kézműves szövetség és mi az Economix szerepe az olasz—magyar üzletben?* Ezekre a kérdésekre kértünk választ *Kovács Istvántól,* az Economix Rt. elnökétől.

— Nos, a kézműves elnevezést hallva először mi is arra gondoltunk, hogy talán a magyar kisiparosokkal kellene kapcsolatba lépnie az olasz szervezetnek. Azonban, mint kiderült, szemben a magyar kisiparral, amely alapvetően egyszemélyes gazdasági egységekből áll, *az olasz kézműves-szövetség a 20-nál kevesebb embert foglalkoztató* — tehát a VOSZ bázisának megfelelő — *vállalkozókat tömöríti.* Olaszországban a hetvenes évek végétől igen *komoly állami támogatást — adókedvezményeket, a szükséges infrastruktúra megteremtését — kapnak az önálló kisvállalkozások.* Ennek eredményeképpen nagyon korszerű technikai színvonalon dolgozó kisüzemek jöttek létre, amelyek a műszaki fejlesztés további elősegítésére, értékesítési, beszerzési, a szállítással és a marketinggel kapcsolatos problémáik megoldására létre hozták saját társaságaikat. *Így születtek meg a nagy- és kisszervezet előnyeit kiválóan egyesítő konzorciumok, amelyek magas színvonalú szolgáltatásokat nyújtanak.* A regionális és országos szövetségek *az érdekvédelmen túl* olyan *szolgáltatásokat is végeznek* a tagjaik számára, mint *például* a vállalkozások *számvitelének vezetése,* vagy a vállalkozó *adóbevallásának elkészítése* — mindezt csupán *az önköltség megtérítésének ellenében.*

Van tehát mit tanulnunk tőlük. Észak-Olaszország és Magyarország hagyományos kapcsolatainak felélesztése mindkét fél érdeke. *Mi* a ke-

(Folytatás a 2. oldalon.)

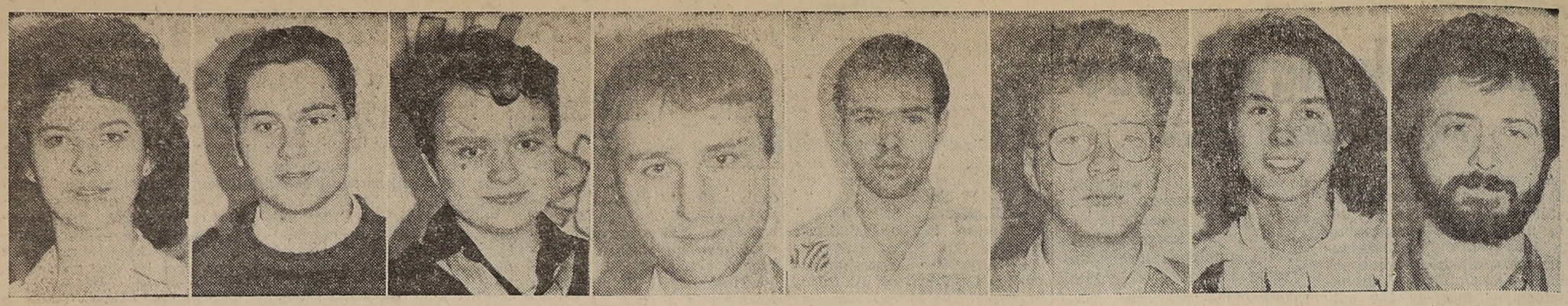

Balogh Erika (II. 154 szavazat) | Banyár László (II. 115 szavazat) | Bódi Krisztina (II. 179 szavazat) | Detrekői László (II. 125 szavazat) | Gallai Sándor (II. 122 szavazat) | Horn Gyula (II. 130 szavazat) | Izsák Ildikó (II. 149 szavazat) | Koncz András (II. 160 szavazat)

„Én jóban vagyok Csáki Csabával"

Az asztal végén más az atmoszféra ◊ Kiborítottuk a szennyest ◊ A két betű most már benne van a köztudatban

— Hogy érezted magad HT-elnöknek? — tettem fel a kérdést Iván Gábornak, aki éppen leköszönt.

— Én nagyon szerettem ezt csinálni. Lehet, hogy ez annak is betudható, hogy még az első nagyobb HT-vel kezdtem. Ez az a fórum, aminek meg van adva a hatásköre, hogy igazán lehessen valamit tenni a hallgatói érdekekért.

— Szóval jó érzés vezetőnek lenni?

— Ez attól függ, hogy kiket vezet az ember és kikkel szemben. Ebben a relációban valóban jó érzés volt. Mert partnerek voltak azok is akiket vezettem, és akikkel szemben vezettem. Az persze nem titok, hogy elég sok áldozatot követelt ez a munka, és teljes embert kívánt. Emellett nem lehet igazán mást csinálni, se pénzt keresni, se egyebet, mert ez a munka napi menedzselést kíván.

— A jó érzéshez mennyire járult hozzá a HT kollektívája?

— Szerintem nehéz összehasonlítani a mostanit a korábbi HT-vel. Ez két különböző csapat. Úgy tűnik, hogy a mostani HT többet dolgozott, mint a korábbi. Nem volt igazán nagy bulizó társaság, viszont a HT-üléseknek mindig volt egy nagyon jó háttérhangulata. Nem beszélve az egyetemi tanácsülésekről. Itt továbbra is megmaradt az a régi hagyomány, hogy mi HT-sek az asztal egyik végén foglaltunk helyet, ahol egy külön atmoszféra uralkodott.

— Szoros kapcsolatba kerültél az egyetem vezető testületeivel. Mi volt ezekről a véleményed?

— Hogy az utóbbi időben rálátásom nyílt más egyetemi intézmények vezető testületeire, meg kell mondjam, hogy a Közgáz vezetése messze demokratikusabb az átlagnál. Igazából nem is voltak olyan problémák, amit ne hallgattak volna meg. Más oldalról viszont időnként az egyetem vezetése mintha lemaradt volna egyes problémák kezeléséről. Ez idén többször is gondot okozott.

— Milyen volt a kapcsolatod a rektorral?

— Én jóban vagyok Csáki Csabával. Ezt vannak akik a szememre is vetik, akik nem tudják, hogy mi van emögött. Véleményem szerint Csáki Csaba olyan vezető, akihez a HT-től bárki, bármikor bemehet. Ezt nem lehet általában természetes állapotnak tekinteni. Emellett a rektorunk nyitott ember, nem jellemző rá, hogy autokratikus döntéseket hozna. Én úgy érzem, hogy az egyetemnek jó, hogy Csáki Csaba a rektor. Persze meg kell azt is említeni, hogy vannak időszakok, amikor külföldi útjai miatt bizony hiányát érezzük az egyetemen.

— Mit tartasz a HT legnagyobb eredményének?

— Elsősorban azt, hogy beindult a Váltó. Két éves terv volt, hogy külön lapja legyen a HT-nak. Ez sikerült. De talán a legnagyobb eredményünk az, hogy a Közgáz HT volt az egyik létrehozója az OFESZ-nek a mai formájában, ami ma a hallgatói önkormányzatok országos szövetsége. Nagyon nagy dolog, hogy ma már a felsőoktatásnak 75—80 százalékos szervezettségét értük el teljesen önkéntes csatlakozással. De az eredményeink közé tartozik a tanulmányi és vizsgaszabályzat év eleji módosítása is. Bár nem a HT kezdeményezte az aláírás gyűjtést az elmélettörténet-vizsga eltörlésének érdekében, de a HT-nek sikerült a témát az egyetemi tanács elé vinni, ahol a hallgatói kérést akceptálták. Nagy dolognak tartom, hogy miután a HT kiborította a szennyest, változások következtek be a kollégiumi ügyekben. Úgy néz ki, hogy az egyetem felső vezetésében mások foglalkoznak majd a kollégiumokkal és egyre inkább megkérdezik a kollégiumokat a saját dolgaikban, amit korábban nem mindig tettek meg. Végre kialakul a kollégiumok háza táján egy rend, aminek azt hiszem igazán a HT volt a kezdeményezője.

— És mi az, ami kevésbé sikerült?

— Sajnos nem sikerült mindenkit a HT-ben mozgósítani a munkára. Emiatt időnként kevesebb emberre koncentrálódtak a feladatok. A 15 HT-tagból 8-an dolgoztak rendszeresen. Így aztán voltak olyan témák, amelyekre már nem jutott idő, hogy felkészüljünk az egyetemi tanácsra. Nem sikerült áttörést elérni a menza helyzetének javításában. De joggal vetették a HT szemére a hallgatói gyűlésen, hogy nem vitt hallgatói javaslatokat az oktatási reform vitájára, csupán helyzetfelmérést adott. Mentségünkre legyen mondva, hogy a HT maga is jó ideje a reform körforgásán belül van, viszont azokat a javaslatokat, amelyek a hallgatói gyűlésen előkerültek, még a reform kidolgozása idején a HT dokumentáltan képviselte. Gondolok a számonkérési rendszerre, amit a HT soha nem tartott jónak, igaz viszont, hogy ebben sorsfordító javaslatai sem voltak. A kudarcok között említeném, hogy a közkapcsolatok, noha a Váltó révén nagyon sokat fejlődtek, de még mindig nem érték el a kívánatos szintet. Ezt mutatta például a HT fórum, ahol nagyon csekély volt a részvétel.

— Mit tapasztaltál, milyen széles körben ismertek téged személy szerint a hallgatók?

— Ezt nem tudom megítélni. De én nagyon sok embert ismerek az egyetemen. Hogy az átlagos hallgatónál jobban ismernek az tény, ami a HT-nek is köszönhető, másrészt meg annak, hogy évet halasztottam, így két évfolyamot is sikerült valamivel közelebbről megismernem. Annyi biztos, hogy a HT, ez a két betű, most már benne van a köztudatban. Talán soha ennyire nem volt benne, mint ebben az évben. Ezt bizonyítja, hogy a hallgatói gyűlésen majdnem tele volt a IV. előadó és hogy közel 500 hallgató szavazott a HT-választásokon, vagyis közel kétszer annyian szavaztak, mint tavaly.

— Mit hagysz örökül az új HT-nak?

— Szeretném, ha a HT alapelvei nem változnának. Megmaradna legfelsőbb érdekvédelmi fórumnak, nem törekedve hegemón szerepre a tevékenységcentrumok között. Sikerült a HT-nek távoltartania magát az ideológiai és politikai vitáktól. Szeretném, ha ettől továbbra is mentes lenne. Ami a gyakorlati részét illeti a dolognak, a következő egyetemi tanácson az oktatási reform értékeléséről és a további hogyanjáról alkotandó programban és határozatban szeretném, ha a HT a legjobb lelkiismerete szerint járna el. Ennek érdekében felkészítjük az újonnan választott HT-tagokat is.

— Megérte neked, hogy HT-elnök voltál?

— Olyan szempontból érte meg, hogy jó érzés volt ezt végigcsinálni. Most kiválok a HT-ből, noha még csak jövő februárban végzek és így beleférne még egy HT-turnus, de a közeljövőben megnősülök, lassan munka után kell néznem, szeretnék szakmai dolgokkal foglalkozni. Az a véleményem, hogy egy pályát elkezdeni most kell és nem jövőre.

H. E.

Olasz–magyar üzletben az Economix

(Folytatás az 1. oldalról.)

kereskedelmi vagy vegyes vállalati együttműködéssel *magas színvonalú technológiához juthatunk hozzá* és az olasz piacon keresztül egy újabb *bejutási lehetőséget nyerünk a Közös Piac gazdasági vérkeringésébe. Őket a közép-kelet-európai, szovjetunióbeli eladási lehetőségek érdeklik,* valamint olyan *munkaerőhöz juthatnak Magyarországon* (például vasasokhoz, műszerészekhez), akikből náluk hiány, *nálunk felesleg van.* Azt is éreztem a tárgyalások során, hogy lelkesedéssel tölti el őket az, ami nálunk történik, és — természetesen *nem az üzleti megfontolások figyelmen kívül hagyásával — segíteni szeretnék a magyar átalakulást.*

— Hogyan került a kapcsolatrendszerbe az Economix?

— A *Hunit* vegyes vállalat *célja* az olasz és magyar vállalkozók közti kereskedelmi, kooperációs, illetve *közös vállalkozási kapcsolatok tanácsadással, szolgáltatásokkal való elősegítése.* Sem az olasz partner, sem a VOSZ nem akar maga is vállalkozóként megjelenni a piacon, mert ezzel versenytársat jelentene a szövetségekben tömörült vállalkozók számára. Ezért a VOSZ megbízta az Economixet, hogy legyen a közös vállalat magyar tagja. *A magyar tulajdonosokra eső 50 százalékos tulajdonrészből így 40 százalékot az Economix fektetett be, a VOSZ pedig, a közös magyar vállalkozói érdekek képviseletének érdekében megtartott magának 10-et.*

Gyors eredményekre számítok, mert az olasz üzletemberek nagyon nagy érdeklődést mutatnak hazánk iránt, és mert sok magyar egyéni vállalkozó számára a viszonylag kicsi, 20 fős, bejáratott gazdasági, technológiai feltételekkel dolgozó cégek jelenthetik a legmegfelelőbb üzletfelet a nemzetközi gazdasági életbe való bekapcsolódásra. A Hunit *első tevékenysége* természetesen az olasz és magyar vállalkozók, egymás lehetőségeinek kölcsönös megismertetése, a *számítógépes információszolgáltatás megszervezése lesz.* A cég üzleti tanácsának első elnöke *Beppino Della Mora úr,* a három Észak-Olasz megye regionális kézművesszövetségének vezetője. A vegyes vállalat két ügyvezető igazgatója *Franco Rosso* olasz jogász és *Szitinger Péter* magyar közgazdász.

K. S.

SZAKÉRTŐI KURATÓRIUM

445 ezer forint közművelődésre

Normatív szabályok szerint, szerződéses alapon kíván részesedni a közművelődési bizottság a Közgáz Diák Centrum nyereségéből. A március 14-i ülésen abban is egyetértettek a résztvevők, hogy szakértő kuratórium tekintse át a testület rendelkezésére álló pénzre benyújtott pályázatokat és tegyen javaslatot az összeg felosztására. (A szerződés tartalmáról, a kuratórium felállításáról a következő ülésen dönt a testület.)

A bizottság ezután a beérkezett pályázatok alapján elosztotta az 1989/90-es tanév második felévében rendelkezésre álló pénzkeretet. Megállapodtak abban, hogy az egyes igénylők csak akkor vehetik fel a számukra megítélt összeget, ha előzőleg elszámoltak korábban kapott támogatásaik felhasználásáról.

A Varga Jenő Kollégium 20 ezer, a Rajk László Szakkollégium 40 ezer, a Studium Generále 15 ezer, a Támpont (újság) 20 ezer, az Öntevékeny Csoportok Irodája 20 ezer, a Társadalomelméleti Kollégium 35 ezer, a Tarkaréti Kollégium 10 ezer, a Széchenyi István Szakkollégium 40 ezer, a Társadalomtudományi Klub 15 ezer, az „Egon a falon" Klub (fiatal dzsessz-zenészek köre) 5 ezer, a Ráday Kollégium 10 ezer, a Tánckar 50 ezer, a Filmklub 10 ezer, a Jazzklub 50 ezer, a Közgáz Vizuális Brigád 30 ezer, a Közművelődési Titkárság Klub 40 ezer, a Nyelvi Intézet 20 ezer és a Közgazdász szerkesztőség 15 ezer forintot kapott.

Megszólal a Rajk...

Néhány szó reformügyben

A hallgatói gyűlés és az egyetemi reform értékelésére a Rege Szállóban tartott tanácskozás tapasztalatai alapján világossá vált, hogy az egyetemi reform ügyében sürgős lépésekre van szükség, amelyek részben az eredeti reformkoncepció egynémely részeinek túlhaladottsága, másrészt a kivitelezésben tapasztalható

lemaradások és torzulások

miatt sürgetőek.

Úgy gondoljuk, hogy az egyetem környezetében végbemenő olyasfajta változások, mint a magánegyetemek létrehozásának lehetősége, illetve a más egyetemeken szintén tapasztalható reformtörekvések szükségessé teszik a teljes reformkoncepció újragondolását, az eredeti elvekhez visszatérve. Mivel ez egy egész egyetemet érintő kérdés, úgy hisszük, hogy az új koncepciót is minél szélesebb rétegek — köztük a szakkollégiumok — véleményének érdemi bevonásával kell kidolgozni.

A nagyobb mértékű, kardinális kérdéseken túl azonban több olyan probléma is felvetődik, *amelyek megválaszolása már most szükséges.* Ezek közül is kiemelkedik sürgősségével *a második évfolyam jövőre esedékes szakosodása,* amely már a küszöbön áll, ugyanakkor az egyes szakok tantárgyainak készülő (?) anyagairól nagyon keveset, szinte semmiféle információt nem kapott még sem szakkollégiumunk, sem a szakmai vitára illetékesek többi része. Úgy gondoljuk, hogy az új szakokon oktatott tananyagokon áll vagy bukik nagymértékben a képzéskorszerűsítés sikere, így a jelenlegi hallgatás azzal a veszéllyel jár, hogy a tananyagok érdemi véleményezésére időszűke miatt már nem lesz lehetőség, tehát a másodévesek az adott szak tantárgyi tematikáinak ismerete nélkül kénytelenek szakot választani, nem tudván, mit takar ez vagy az a tantárgycím. Szakkollégiumunk mielőbbi részletesebb tájékoztatást és szakmai vitákat sürget tehát az új szakok tananyagairól.

Emellett úgy véljük, hogy a jövőben mind az alapozó képzésben, mind a szakosodás során — az eredeti reformkoncepciónak megfelelően — *radikálisan csökkenteni kell az oktatott tantárgyak számát, mérsékelve tartalmi átfedéseiket, ugyanakkor növelve az egymásra épülést és az egyes tantárgyak oktatásának intenzitását.* Mindezen okokból véleményünk szerint

félévente maximálisan 5-6 tárgy

felvétele fogadható el.

A másik probléma, amely sürgős cselekvést igényel, a számonkérés rendszere. Szakkollégiumunkat különösen hátrányosan érinti a negyedévenkénti zárthelyik rendszere, mivel a tavaszi első zárthelyi időszaka és a szakmai munka lényegét képező tdk időszaka szinte teljesen egybeesik. Ezentúl, a negyedéves zárthelyik rendszere szerintünk önmagában még nem ösztönöz folyamatos tanulásra: a tapasztalatok szerint csupán az első negyedévi zh-k kezdetével van folyamatos felkészülés a hallgatók részéről, ám ez csak annyiban folyamatos, hogy minden héten más zárthelyi avagy pótzárthelyi anyagát sajátítják el — mellőzve az órák látogatását. Mivel az első negyedév pótzh-időpontjai és a második negyedév zh-i szinte összeérnek, több tantárgy folyamatos, párhuzamos tanulása ritkán fordul elő, gyakori az előbb említett taktika állandósulása.

Ezért úgy gondoljuk, hogy a negyedéves zárthelyik ebben a formában nem váltották be a hozzájuk fűzött reményeket, hisz csak a rohamtanulást tették folyamatossá. Az új számonkérési rendszerben elérendő célnak tartjuk azt, hogy a diák a kötelező félév végi számonkérésen túl — azt mintegy előrehozva — *félév közben is lemérhesse felkészültségét,* ám ezt egy időpontban (természetesen megfelelő időt hagyva az egyes tantárgyak között), pótzh-k nélkül, szigorúan saját jószántából tehesse a félév közepén. Ugyanakkor ez ne járjon a félévi korrigálás lehetőségének elvesztésével, hanem legyen a folyamatosan tanuló, szorgalmas tanulók pluszlehetősége.

A harmadik kérdés, amely már a hallgatói gyűlésen is nagy vihart kavart, *a tanárválasztás szabadsága.* Úgy tűnik számunkra, hogy a jelenlegi helyzet a tanárválasztás szabályainak tisztázatlansága miatt alakult ki. Amíg ugyanis

hiánycikk a jó tanár,

addig mindig számítani lehet arra, hogy a teljesen szabad tanárválasztás tumultuózus jeleneteket hoz létre a népszerű tanárok szemináriumain. A helyzetet hosszú távon csak az oktatói személyi ügyek (több jó oktatónak az egyetemre vonzása, illetve szelekció általi) megnyugtató rendezésével lehet normalizálni, viszont már most szükség van arra, hogy szabályozzuk a tanárválasztást, hiszen természetes, hogy több csoportnyi embernek nem lehet egyszerre hatékony szemináriumot tartani, és járhatatlan út a népszerű tanárokat több óraterhelésre kötelezni. A szabályozásnak véleményünk szerint a következő elveket kell érvényesítenie:

— a jelentkezők közül azok, akik elfogadják a szemináriumvezető feltételeit és meg is felelnek azoknak, egyenlő eséllyel kerülhessenek az adott oktatóhoz;

— a jelentkezőknek megfelelő idejük és alkalmuk legyen a tanár kiválasztásához szükséges információk megszerzésére;

— a tanárnak álljon jogában, hogy előre meghatározza, hányan és milyen elvárások mellett látogathatják szemináriumait (például mennyit szabad hiányozni, milyen pluszirodalmat kell olvasni, milyen részbeszámolókat kell írni), ezek nem teljesítése esetén állhasson jogában a szeminárium látogatásának lehetőségét megtagadni.

Mivel elhangzottak olyan vélemények is, hogy *a központilag kötelező* szemináriumlátogatást fel kellene újítani, úgy érezzük, *ki kell állnunk*

a szeminárium-látogatás szabadsága mellett.

Úgy gondoljuk, hogy az érdemjegyet kizárólag a tudásnak kell meghatároznia, ez pedig megszerezhető a szemináriumok látogatása nélkül is. Emellett a szemináriumok látogatottsága jó mércéje annak, hogy valóban érdemben lehet-e profitálni a kiscsoportos foglalkozásokból.

Ezért úgy véljük, hogy a szemináriumlátogatás újbóli kötelezővé tétele nem járna akkora nyereséggel, mint az így feláldozott szabadság értéke, illetve nem segítené a hallgatókat felnőttként kezelő szemlélet további fejlődését sem.

Reméljük, hogy javaslataink a reform gondolatainak felélesztésére és koncepciójának újragondolására kedvező tendenciákat fog elindítani az egyetemi oktatásban, és esetleg további ötletekhez fog vezetni — más, oktatásunk színvonalasabbá tételében érdekelt diákok, tanárok körében.

A Rajk László Szakkollégium Diákbizottsága

Kovács Barnabás (I. 126 szavazat) — Máté Dániel (I. 159 szavazat) — Schmidt Andrea (II. 124 szavazat) — Szabó Attila (II. 105 szavazat) — Szép Péter (II. 120 szavazat) — Csorba László (I. 100 szavazat, póttag) — Georgi Karapancsev (III. 102 szavazat, póttag) — Szalay Szabolcs (I. 79 szavazat, póttag)

Új osztály, állam, politika

Szelényi Iván a tudományok doktora lett

Szelényi Iván szociológus, a hetvenes évek első felében egyetemünk félállású oktatója, a Társadalomtudományi Intézet egykori munkatársa, a Szociológia egykori főszerkesztője. Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz, Az új lakótelepek szociológiai problémái, A lakóhelyi közösség című kötetek társszerzője. 1972-ben Városi társadalmi egyenlőtlenségek címmel írta kandidátusi értekezését, amelyet mindmáig nem adtak ki Magyarországon. 1975-ben tudományos következtetései miatt, emellett a Lukács-iskolát ért durva támadások elleni tiltakozása, valamint a Haraszti Miklós elleni perben vállalt védőtanúi szerepe miatt letartóztatják, kényszerűségből emigrál. Kilenc hónapig Angliában él, majd az ausztráliai Adelaide-ben tanszékalapító professzor. 1978—79-ben angolul, németül, franciául, spanyolul és japánul is kiadják Az értelmiség útját, Szelényi Iván ettől kezdve egyre népszerűbb külföldön. 1981—1986 között a wisconsini Madison Egyetem tanára. 1982-ben visszakapja magyar útlevelét. 1985-ben Karl Polányi Professor of Sociology címmel tüntetik ki. 1986—88 között a New Yorki Városi Egyetem professzora, 1988-tól a University of California Los Angeles professzora. Külföldi évei alatt mintegy 30 tanulmányt publikált, az ezekből készült válogatás és korai, még itthon (főleg Konrád Györggyel közösen) írt művei most tudnak Magyarországon megjelenni. Szelényi Iván külföldi tartózkodása idején számos magyar szociológust segített jelentős külföldi kutatási lehetőségekhez, itthon és több országban sok jelentős szociológus tekinti magát a tanítványának.

Szelényi Iván 1990 szeptemberétől egyetemünk professzora lesz.

Szelényi Iván nagydoktori címének ügyével most, jó egy évtizedes késéssel foglalkozik a Tudományos Akadémia. A tudományok doktora cím adományozásáról az *Andorka Rudolf, Hankiss Elemér, Hegedüs András, Huszár Tibor, Nemes Ferenc* összetételű bizottság volt hivatott dönteni március 21-én. A Csobánkától Ausztrálián és New Yorkon át Los Angelesig ívelő életút téziseinek bírálója *Enyedi György, Kolosi Tamás* és *Szabó Katalin* volt. A vitára zsúfolásig megtelt az Akadémia fölolvasóterme. Hankiss Elemér, a bizottság elnöke hangosan tépelődött, vajon nem lenne-e elég közfelkiáltással megszavazni a tudományok doktora címet — annál is inkább, mert időközben az Akadémia rendes tagjául is javasolták —, ám az egyetértő moraj ellenére Szelényi Iván akaratának megfelelően lejátszódott a szokásos szertartás.

Szelényi Iván munkásságát — amelyet most *Új osztály, állam, politika* című tézisekben foglalt össze — lényegében 1962-től számíthatjuk, ekkor kezdett ugyanis foglalkozni a szocialista társadalom egyenlőtlenségeivel, ezen belül is kezdetben empirikus városszociológiai kutatásokat végzett *Konrád Györggyel*. Kelet-Európában úttörő munkát végeztek azzal, hogy *szisztematikusan föltérképezték a lakáselosztást*. Ez a kutatás ahhoz a meglepő — és a hatalom számára nem kívánatos — eredményhez vezetett, hogy a központi lakásgazdálkodás egyértelműen az értelmiségieknek kedvez; azaz a szocialista állami népjóléti redisztribúció egyenlőtlenséget termel, amit az alárendelt piac valamelyest korrigálni képes. Szelényi és Konrád konklúziója: *a szocializmus is egyenlőtlen*, új módon egyenlőtlen társadalom, amely *újratermeli a különbségeket*. Az igazságtalanságok ellensúlyozásához tehát *nem a szocializmus kiterjesztése, hanem éppen korlátozása szükséges*. A redisztribúció—piac viszonyának vizsgálata az egész — költségvetés-centrikus — *szocialista újratermelési rendszer kritikai elemzésére is alkalmasnak bizonyult*. Ennek eredménye a racionális redisztribúcióként leírt szocialista gazdasági modell radikális kritikája.

Szelényi ezek után kísérletet tett a szocializmus társadalmi struktúrájának, osztályviszonyainak feltárására. *Úgy találta, hogy a kulcskérdés az újraelosztó hatalommal rendelkezők és az ettől megfosztottak viszonya*. Külön figyelmet fordít Szelényi és Konrád a hatalmat közvetlenül gyakorló

bürokratikus elit és az értelmiség kapcsolatára,

s azt állapítja meg, hogy viszonyukban *az összefonódás tendenciája a jellemző*. Ennek alapján állítják aztán, hogy ha a reformok sikerülnek Közép-Kelet-Európában, akkor a szocializmus a kezdeti sztálini totalitarianizmus, *a második szakaszt jelentő posztsztalinista-hruscsovista-kádárista bürokratikus korszak után elérkezhetne harmadik szakaszába, amelyben az értelmiség lesz az uralkodó osztály*. Ezen a ponton törik meg Szelényi Iván hazai tudományos karrierje, ekkor következik be kényszerű emigrációja a rendőrségi incidensek nyomán.

Az emigráció kezdeti éveiben *a népjóléti állam pénzügyi válsága* foglalkoztatja, a neokonzervatív reprivatizációs *„ellenforradalom" alternatíváját keresi* és a megoldást a *skandináv, vagy ausztrál, szociáldemokraták által irányított gazdaságban véli megtalálni*. Ezenkívül a modern gazdaságokat három további típusként kategorizálja: a tőkés termelési mód monopóliumán alapuló tiszta piacgazdaság (lásd USA), a szovjet típusú tisztán redisztributív formáció, amelyben az állami szektor van monopolhelyzetben, valamint *a szocialista vegyes gazdaság* — amelyet *Magyarországon és Lengyelországban tart érvényesíthetőnek*. A hetvenes-nyolcvanas évek magyar tapasztalatai már mutatják számára azt is, hogy *a kevesebb állam — több piac képletnél bonyolultabb a helyzet*, mivel a piac térnyerésével új egyenlőtlenségek jelennek meg, s ráadásul a bürokrácia piacosítja is korábbi rendi kiváltságait, előnyei így tovább halmozódnak, miközben *a központi elosztás által sújtottak a piacon sem boldogulnak*. Szelényi következtetése: amikor a szocialista gazdaság kétszektorú vegyes gazdasággá alakul át, akkor tudatos szociálpolitika bevezetése válik szükségessé és lehetségessé.

A vegyes gazdaság valószínűsítése a nyolcvanas évekre a *kettős társadalmi struktúrára, azon belül is a magyar polgárosodásra irányítja Szelényi figyelmét*, akkor

a késleltetett városfejlődés

társadalmi konfliktusait elemzi. Bizonyítja, hogy a szocialista iparosítás, a városfejlődés, az infrastruktúra rovására történik. De nemcsak ezt, hanem — a harmadik világhoz tartozó szocialista országok, Vietnam, Kambodzsa, Kína elemzésével — azt is, hogy itt nem csupán alacsonyabb fejlődési fokról, hanem a tőkés fejlődéstől eltérő folyamatokról van szó. A késleltetett városfejlődés rendkívüli következménye az, hogy *a szocialista proletarizációs folyamat is lassú és mindvégig ellentmondásos marad*. Magyarországon *az új munkásosztály* fele-kétharmada *falusi lakos maradt*, de nem áldozat lett, hanem az agrár második gazdaság felvirágoztatásával *a helyzet haszonélvezőjévé vált*. A szocializmus tehát kevésbé volt képes alávetni, proletarizálni, függő bérmunkássá tenni a lakosságot, mint a kapitalizmus. Nálunk *mindmáig*

nincs klasszikus proletariátus,

ehelyett félig bérmunkási, félig kispolgár-termelői nem teljesen kiszolgáltatott tömegekről van szó. S ezeket *a legutóbbi évtizedek nem lefelé, hanem fölfelé, a polgárosodás irányába mozdították tovább*. Ezek a kutatások a visszakapott magyar útlevél birtokában tett itthoni kutatások, valamint a hazai szociológusokkal újra lehetővé vált közös munka alapján ismét szorosra fűzték Szelényi Iván kapcsolatait az empirikus magyar szociológiához.

Szelényi Iván *legújabb kutatásai a posztsztálinizmusba való magyar átmenetre irányulnak*. (Ezeket a gondolatait egyetemi előadásában fejtette ki részletesen, úgyhogy ezeket mi is ott ismertetjük.)

Az írásban benyújtott doktori értekezéshez az Akadémián nem fűzött kiegészítést Szelényi Iván, részletesen válaszolt viszont az opponensi véleményekre azok elhangzása után. Ennek fölidézése helyett álljon itt az, amit Szelényi Iván a kritikai analitikus szociológiával kapcsolatban általában mondott: hangsúlyozta, hogy következtetései nem érték ítéletet tartalmaznak, *ő a szocializmusról nem ideologizálva beszél*, csupán leírja, hogyan sikerült, milyen „eredményekre" vezetett ez a társadalmi kísérlet. Leszögezte ugyanakkor, hogy a kutatások által feltárt eredmények eltérései rendszerspecifikusak: — Vonjuk ki Bécsből Budapestet, a különbség a szocializmus — fogalmazta meg még egyszerűbben. De azonnal hozzátette, hogy a különbség körültekintő vizsgálódást igényel. Az Alexanderplatz sajátos proccosságát nem magyarázza csupán az, hogy Kelet-Berlin szegényebb, mint a nyugati városrész.

— Nem igazán vonzódom az egycélú jövőt fölvázoló gondolkodáshoz — mondta végezetül Szelényi Iván. A szociológus dolga az, hogy az alternatívák körét próbálja bővíteni, főleg akkor, amikor a hatalom birtokosai el akarják ezeket homályosítani...

A Magyar Tudományos Akadémia bírálóbizottsága a lehetséges maximális pontszámmal szavazta meg Szelényi Iványnak a tudományok doktora címet.

M. G.

Kapcsolat a Dunán át

Nevezetes találkozóra került sor március 13-án. Vendégül látta a Budapesti Műszaki Egyetem „vezérkarát" a Közgáz vezetősége. Csáki Csaba rektor köszöntőjében hangsúlyozta, hogy az elmúlt évtizedekben ilyen jellegű találkozóra a két egyetem között nem került sor. Ez a találkozó most az együttműködés szándékával jött létre. A kapcsolatot a két egyetem között múltbeli tradíciók sugallják és ez az alapja ma is e természetes partnerségnek. A résztvevők kölcsönösen bemutatkoztak egymásnak, majd az együttműködés lehetőségeit vették számba. Mint megtudtuk, a BME egyetemi tanácsa is egyetértett az együttműködés ápolásának fontosságával, e progresszív lépés lehetőségével elsősorban a diákok javára.

Eddig csak kényszer volt az együttműködés, amit a politika befolyásolt és ez mindig bele is ütközött az ösztönös mérnöki ellenállásba — hangsúlyozták. Pedig az együttműködésre szükség lett volna már korábban is annak érdekében, hogy a hallgatók megkapják azt a képzést, amire az egyetemek hivatottak lennének. Elhangzott többek között, hogy a műegyetemen is vannak gazdasági diszciplinák, de szükségét érzik e téren az elmozdulásnak. Ennek érdekében

együttműködési javaslatokat tettek az oktatás, kutatás és a nemzetközi kapcsolatok terén. Szóltak a sport, a gazdasági és diákszociális együttműködésről. Leszögezték, hogy ez a kapcsolat csak a fejlődés folyamatában alakulhat ki, és fontos szempont, hogy az együttműködési formákat körültekintően kell kialakítani.

A kapcsolatteremtés első helyére egyértelműen a képzés problematikája került. Széles alapokon képzett szakemberekre, értelmiségre van szükség és ez a körülmény is szükségessé teszi az együttműködést. A felsőoktatásnak, amely eddig nem oldotta meg az ekvivalenciát, ezt az állapotot meg kell szüntetnie. Az első lépést ebben az irányban, bizonyos tárgyak közös oktatásában, egyéb tárgyak egyéni felvételében, illetve az áthallgatás lehetőségének bővítésében jelölték meg. A kijelölt tárgyakat a műegyetemi hallgatók a Közgázon, és a közgázosok a műegyetemen szabadon vehetnék fel. Azonos tárgyak esetén egy egészséges verseny is kialakulhatna a két egyetem között, gondolva itt például a mikroökonómiára. Tömeges méretű érdeklődésre persze e téren nem lehet számítani, de annak a néhány hallgatónak, aki jelentkezik, kísérleti jelleggel már ősztől el kell kezdeni az oktatást.

Részletesen, bizottsági előterjesztés alapján tárgyalták a menedzserképzés lehetőségét. A két egyetem képviselői révén már korábban megkezdték e téren a munkálatokat a graduális menedzser-mérnökképzés koncepciójának kidolgozására. A teljesen új típusú képzés az 1991/92-es tanévi indítással venné kezdetét. Megtudhattuk, hogy a BME és a BKE tanszékeinek együttműködésén alapul majd a Környezetgazdaságtani Intézet létrehozása.

De az oktatáson kívül a nemzetközi kapcsolatokat is fontos lenne a jövőben a két egyetemnek koordinálni, a fő partnerekkel közösen szerződni, együttműködve az interdiszciplináris programokban és a hallgatók külföldi szakmai gyakorlatában

. A közös tanácskozás egy sportklub létrehozását kezdeményezte a két partner egyetem és az ELTE közreműködésével. A javaslattal valamennyien egyetértettek és elhatározták, hogy az ELTE-vel mielőbb felveszik ebben a kérdésben a kapcsolatot.

A szakemberszemlélet szükséges átalakítása, amely alapja kell, hogy legyen annak a fordulatnak, amelyre a társadalom vállalkozik, élesen felveti az oktatás hiányosságait. Többek között szembetűnővé teszi, hogy a mérnökből általában hiányzik a közgazdász gondolkodása, de a közgazdászból is a műszaki szemlélet. Angliában praktikus képzéssel oldják meg e problémát, úgy, hogy közös diplomán dolgozik együtt az építész és a közgazdász hallgató. Hasonló típusú gyakorlatok szervezésére tettek javaslatot a tanácskozáson.

Felvetődött az együttműködés az ágazati gazdaságtanoknál, a matematika bizonyos területein. Szó volt például a közös képzésről a jogi oktatásban, különös tekintettel a gazdasági jogra. Érdemes megemlíteni többek közt például az ingatlan gazdálkodás oktatásával kapcsolatos igényt.

Felvetődött, hogy a műegyetemen feltétlenül megoldásra vár annak a merev struktúrának a feloldása, amely eddig komoly akadályát képezte többek közt az áthallgatásnak. Szóba kerültek a két egyetem közös oktatása kapcsán a fölmentések, a helyettesítő tárgyak és a párhuzamos oktatás. Azonban

nem szabad az áthallgatásban kimerülnie az együttműködésnek, hangzott el a figyelmeztetés. Hiszen ennek lehetősége eddig is adva volt. Sokkal inkább szervezett tanulmányi programokat, speciális kurzusokat kell teremteni a közgázosoknak például műszaki tárgyakból, a műegyetemistáknak a közgazdaságtan, különösen a külkereskedelem területéről. Valójában azonban az együttműködés fő területe a posztgraduális képzés

— hangzott el. De az általános társadalomtudományok terén sem lehet az együttműködés lehetőségéről hallgatni. Ennek érdekében több információt kell a két egyetem hallgatóinak biztosítani. Például érdemes felhívni a figyelmet a BKE-en a Papp Zsolt által vezetett megújuló filozófiaoktatás különböző kurzusaira vagy az ugyancsak ezen az egyetemen szerveződő Politikaelméleti Intézetre, és a szociológia képzésre. Ezen belül a városszociológia, településszociológia nemcsak egy közgazdász, hanem egy építész hallgató számára is figyelemreméltó lehet.

Számba véve az együttműködés kölcsönös igényeit és abban egyetértve a tanácskozás azzal az elhatározással fejeződött be, hogy a két egyetem írásban is kiadja, mely tárgyakat javasolja a hallgatóknak közös vagy egyéni tanulásra. Az együttműködés érdekében a legközelebbi találkozóra hasonló szinten a jövő tanév elején kerül sor.

H. E.

Újra munkában a csúcsbizottság

(Folytatás az 1. oldalról.)

művekre. Áprilisig listát kell készíteni a III. év tananyagainak helyzetéről. Az anyagot — amely tartalmazza a felelősök nevét, a határidőket — az egyetemi tanács megtárgyalja. A végrehajtást a dékánok ellenőrzik. Azon tárgyak, amelyekhez nem készül program, tananyag, törlésre kerülnek.

3. A számonkérés módjának meghatározásában nagyobb önállóságot kapnak a tanszékek. A negyedéves zh-k rendszerét felülvizsgálják.

4. A tanárválasztáskor ezentúl nem kell a hallgatóknak írásban jelenkezniük a tanárokhoz.

5. Felül kell vizsgálni az alap és emelt szintű tantárgyak rendszerét. Az emelt szint váljon speciális ismereteket adó, fakultatívan választható igényes képzési szintté. Ennek függvényében meg kell vizsgálni, hogy emelt szintű tárgyak felvétele az egyetemi ágra való kerülés feltétele maradjon-e.

6. A proszemináriumok szerepének és rendszerének átalakítására a kiküldött bizottság minél előbb terjesszen elő javaslatot.

Az esti-levelező képzéssel kapcsolatban nem született egységes állásfoglalás. Az értekezlet megfontolandónak tartja az esti-levelező tagozat alapszinten történő megszüntetését.

Rövid vita után az értekezlet elfogadta a csúcsbizottság utódjaként reformbizottság létrehozását. A bizottság az egyetemi tanács döntéselőkészítő szervezete, a képzési reform tapasztalatainak értékelésére és a reform strukturális és szervezeti továbbfejlesztését célzó javaslatok kidolgozására. A testület javasolt tagjai: Zalai Ernő, Timár János, Szabó Katalin, Chikán Attila, Kovács Sándor és két hallgató. (A taglétszám a beérkező javaslatok alapján még bővülhet egy-két fővel.)

A reformbizottság munkáját az ugyancsak létrehozandó operatív bizottság segíti. Ennek feladata a reformbizottság döntéseiből fakadó, a tantárgyakat és az operatív tantervet érintő egyeztetések és változtatások végrehajtása. E bizottság javasolt tagjai: Kupcsik József Sipos Zoltán (külker. t.), Mikó Gyula (MSZ), Temesi József (MSZI), Hrubos Ildikó (szociológiai t.) és Bor Irén (szervezés t.). Mindkét bizottság működését és tagjait az egyetemi tanács hagyja jóvá.

Rövidített jegyzőkönyv alapján
K. S.

Élmény...

Egy óra után hús csak elvétve, főzelék se nagyon. A levesespult felett csüngő táblán csábító ajánlat: babgulyás 15.80. Igazán kedvezményes ár gondolom. Kedvenc kiszolgálóm, akit magamban csak „kormányosnak" hívok, sajnos közli, hogy a hús a levesből már régen elfogyott, már csak üres bablevessel tud szolgálni. Ott éreztem már a bableves kellemes ízét, nem tudok ellenállni. Kicsit berzenkedem ugyan magamban, arra gondolva, hogy nyilvánvalóan ugyanannyit kell fizetnem a hústalan csemegéért, mintha benne úszkálna az a néhány füstöltsonka darab, de megadóan állok be a sorba a pénztárnál. A néni profin üti be a 15.80-at, már adnám a pénzt, amikor megbillen az ebédlő körülöttem. „Van ebben hús?" — kérdi a drága hölgy. „Nincs" — nyögöm ki remegve. Csattan a gép, kezemben a számla 6.40-ről Ilyen is van.

je —

A Kék Szalag Bizottság az egyetemen

A különböző országok kutatóinak, szakértőinek részvételével dolgozó Kék Szalag Bizottság, amely az új magyar kormány számára készít javaslatokat a gazdaság rendbetételének legsürgősebb feladataira vonatkozóan, Budapesten tartotta legutóbbi ülését. Egyik tanácskozásuknak egyetemünk adott helyet, ebből az alkalomból kérdeztünk néhány résztvevőt személyes benyomásairól, hazánk esélyeivel kapcsolatos véleményéről.

Guillermo de la Dehesa:

Nincs semmi démoni a külföldi tőkében

— Ön miért vesz részt ebben a munkában — kérdeztem Guillermo de la Dehesa madridi közgazdászt, bankárt, Spanyolország korábbi privatizációs miniszterét.

— Azért, mert mi spanyolok átestünk már azon, hogy egy diktatúrát demokráciává változtassunk, és az átmenetről hasznosítható tapasztalatokat szereztünk. Közgazdászként én magam is részt vettem ebben a munkában, és arra gondoltam, ötleteket adhatok, s ha lehet segítek egy másik országnak, ahol ez éppen most történik meg.

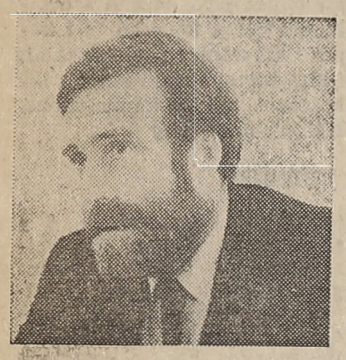

— Mit gondol, lehet egy országnak segíteni?

— Csakis tapasztalatcserével. És az átmeneti szakaszban Európa pénzügyi segítséget is nyújthat.

— Bizonyára tudja, hogy nálunk sokan vonnak párhuzamot Magyarország és Spanyolország között.

— Én nem hiszem, hogy néhány apró hasonlóságnál többről lehetne szó. Hasonló például néhány kezelendő gazdasági és politikai probléma. A különbségek azonban nagyon nagyok: Nekünk már a francói időkben is piacgazdaságunk volt, míg Magyarországnak véleményem szerint pszeudo-piacgazdasága van most, úgyhogy mi ezen a téren előnyösebb helyzetben voltunk. Mások voltak a tulajdonviszonyaink, és kisebb az állami beavatkozás.

— Mik e tanácskozás fő témái?

— A tulajdon, a piaci mechanizmusok erősítése, a termelés és az elosztás decentralizálása, a kisvállalkozások ösztönzése, az intézményi keretek megteremtése, a jog átalakítása, a központi beavatkozás leépítése, szociális kérdések, a tőkepiac és így tovább.

— Privatizációs szakemberként mit gondol, hogyan kellene ennek nálunk végbemennie?

— Az iparban Magyarországnak meg kéne próbálnia előnyt szereznie a külföldi befektetésekből. Ez megoldaná a külföldi tőke és a külföldi technológia problémáját és meghonosítaná a külföldi hatékonyságot.

— Szükséges-e ön szerint valamilyen arányban maximálni a külföldi tulajdon mértékét?

— Nem. Európában ez szükségtelen, kivéve természetesen a honvédelmet és a többi ilyesmit. Az egyéb szektorok szabadok. Vannak országok — mint például Dánia, Hollandia, Olaszország, Spanyolország —, ahol nagyon magas a külföldi tulajdon aránya, míg máshol — például az NSZK-ban, Franciaországban — alacsonyabb. Spanyolországban bizonyos iparágak teljesen külföldi kézben vannak, és ez egyáltalán nem zavarja a spanyolok hazafias érzéseit, mint ahogy az évi negyvenmillió turista sem. Nincs semmi démoni a külföldi tőkében.

— Mi érdekük fűződik önöknek ahhoz, hogy Magyarország gazdasága fölnőjön?

— Mi mindannyian Európa részei vagyunk, erről kell beszélni, nem Magyarországról és Spanyolországról külön-külön. Én hiszek Európában, és Európának és a Közös Piacnak hosszú távon szüksége van ezekre az országokra.

M. G.

Sylvia Ostry:

A XX. század legnagyobb kihívása

— Öt percem van, kezdje — mondta *Sylvia Ostry*, az ülésen elnöklő közgazdász, a torontói egyetem oktatója, a kanadai multilaterális kereskedelmi tárgyalások korábbi vezetője, az OECD egykori gazdasági és statisztikai vezetője.

— Mit tenne ön a magyar gazdasággal?

— Azt hiszem, ez a kérdés nem válaszolható meg röviden. Súlyos, alapvető átalakulásnak kell végbemennie, ez az amin a Kék Szalag Bizottság is dolgozik. Ezt nem lehet néhány szóval leírni, hiszen olyan komplex folyamat, aminek a gazdaság természetét és a politikai rendszert kell alapvetően átalakítania. A mi tanulmányunk erről szól majd, miközben néhány részletről a lehetőségek széles választékát fogja tartalmazni.

— Úgy gondolja, hogy külföldiek ilymódon tanácsokat adhatnak egy olyan ország kormányának, amely annyira különböző az önökétől, mint Magyarország?

— Úgy vélem, meglehetősen egyedi az, amit mi itt csinálunk, mert néhány más kelet-európai ország kormánya külföldi magánemberektől kap tanácsokat vagy a Nemzetközi Valutaalaptól, illetve más nemzetközi intézményektől. A Kék Szalag Bizottság azért különleges, mert szakértőkből áll, de úgy, hogy a külföldiek nem Magyarországról tudnak sokat — arra itt vannak a magyarok —, hanem egy sor témában széles nemzetközi tapasztalatot reprezentálnak. Mi adjuk az ötleteket, a magyarok ezekre reagálnak, úgyhogy itt párbeszéd folyik, s ez egyedi munkamódszer. Sosem merészelnénk azt hinni, hogy mi megmondhatnánk a magyaroknak, mi a teendő, mert ez az ő dolguk. Mi ismereteinket kínáljuk föl, amelyek sok ország jónéhány éves tapasztalatain alapulnak.

— Azt jelenti ez, hogy ami itt szigorúan zárt ajtók mögött, a sajtó kizárásával történik, nem más, mint hogy önök saját országaikról beszélnek?

— Igen. Összeállítottuk a megtárgyalandó kérdések listáját, s ezekről kifejtjük a véleményünket, de ami ennél fontosabb, az az, hogy a számos országgal végzett munkánk során szerzett átfogó gazdaságpolitikai tapasztalatainkat mondjuk el. A magyarok az itteni helyzetről tájékoztatnak minket, így jön létre a párbeszéd.

— Mik az ön személyes indítékai, miért vesz részt a bizottság munkájában?

— Azért, mert Kanadában és nemzetközi szinten sok éven át aktív voltam elméleti téren és a közszolgálatban egyaránt. És ez a XX. század legnagyobb kihívása a közérdeket illetően.

— A kelet-európai változásokat érti ezen?

— Igen.

— Milyennek látja Magyarország esélyeit a következő tíz-húsz évre?

— Nem lennék itt, ha nem volnék bizakodó.

— molnár —

Pierre S. du Pont:

Mister Reagan nyomában

— Ön a híres du Pont család egyik leszármazottja. Ezenkívül képviselő az amerikai parlamentben. Mi az oka, hogy szívén viseli Magyarország sorsát? Hogyan ítéli meg a magyarországi átalakulás esélyét?

— Nálunk Amerikában 10 évvel ezelőtt hasonlóan súlyos volt a gazdasági helyzet, mint most Magyarországon — kezdi válaszát Pierre S. du Pont jogász. — Tizennégy százalékos inflációval küszködtünk, nagyon magasra szökött a munkanélküliség, a költségvetési deficit pedig óriási volt. Sürgősen új gazdaságpolitikára volt tehát szükségünk! Ekkor jött *Mr. Reagan*. Csökkentette az adókat, a gazdasági szabályozókat részben eltörölte. Azután nagyon sok új munkahelyet teremtett. Mindez elég rövid idő alatt történt. Úgy gondolom, Magyarországon most hasonló intézkedésekre van szükség. Méghozzá minél gyorsabban! Az adókat csökkenteni kell; a szabályozókat, az előírások felét — amelyek a gazdasági fellendülést visszafogják — meg kell szüntetni. Bizonyítja ezt találkozásom egy fiatal házaspárral. Elmondták, hogy már évek óta tervezik, hogy vendéglőt nyitnak. De még mindig nem kapták meg a szükséges engedélyt. Most meg már azon is erősen gondolkodnak, vajon megéri-e nekik ez az üzlet? Hiszen az adó a jövedelmük több mint felét el fogja vinni.

Az igaz, hogy a költségvetési deficit nagysága tarthatatlan. De nem az adók növelésével kell ezt lefaragni, mert az csak a gazdálkodókat riasztja el a vállalkozástól. (Az ő aktivitásukra pedig feltétlenül szükség van a gazdaság egészséges működéséhez!) Sokkal inkább az állami támogatásokat kellene leépítenie a kormánynak. Az arra rászorulókat, munkaképteleneket persze továbbra is köteles segíteni, de a fiatalokat, illetve azokat, akik erejük teljében vannak, nem! Ők dolgozzanak nagyon keményen és ne az állam segítségére támaszkodjanak!

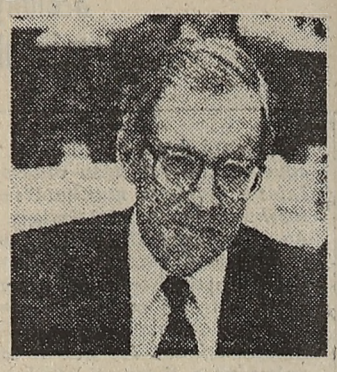

Most önökön, fiatalokon van a felelősség, hogy kitartó munkával helyrehozzák a régi rendszer által elkövetett súlyos hibákat.

Mi áprilisban letesszük a kormányuk asztalára a javaslatunkat. Ha ezt elfogadja és megteszi az általunk javasolt intézkedéseket, akkor a gazdasági helyzet hamarosan javulni fog az országban. Sőt, még azt is megkockáztatom, hogy Magyarország lehet majd a legerősebb itt, a kelet-európai térségben. **D. J.**

Hrabovsky János Péter:

A Ford és a Krupp húsz évre tervez

Hrabovsky János Péter 1949-ben hagyta el Magyarországot és vándorolt ki Ausztráliába. Azóta ausztrál állampolgár. Hosszabb ideig élt Olaszországban, ahol a FAO-nak készített mezőgazdasági tanulmányokat.

— Sokat járok haza Magyarországra, amióta a Gödöllői Agrártudományi Egyetem felkért agrártanulmányok végzésére. Tavaly november óta végre számomra is kedvezően alakult a politikai helyzet. Akkor úgy éreztem, itt az ideje, hogy segítsek valahogy Magyarországnak.

A Kék Szalag Bizottság néhány magyar tagját jól ismerem. Egyikük, Csáki Csaba felkért, hogy vegyek részt a bizottság munkájában. Örömmel fogadtam el a meghívást. Az én reszortom az agrárszféra; olyan tervet kell kidolgoznom, amely a legjobb lehetőségeket tárja fel a mezőgazdasági termelés területén.

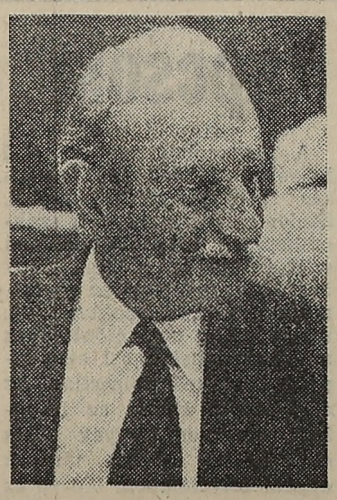

A feladatomat abban látom, hogy a magyar gazdálkodó embereknek alternatívákat mutassak. De ehhez előbb az kell, hogy megtanítsuk őket okosan gondolkozni, gazdálkodni.

Nem hiszem, hogy az lenne a megoldás — amit a pártok többsége ma javasol —, hogy mindenki lépjen ki a tsz-ből és gazdálkodjon egyénileg. Sokkal célravezetőbb az, ha szabályokat adunk a gazdálkodáshoz. Hisz egy jól szervezett gazdaságban a termelői munka produktuma jóval nagyobb lesz! Az államnak segíteni kell a termelőket, becsületesen meg kell fizetnie az agrártermékekért.

A tsz-eket már csak azért sem érdemes szétverni, mert van, ahol ez a forma bevált. A másik dolog pedig, hogy a kialakult keretek között lehet, hogy hatékonyabban folyhat a termelés mint az egyéni gazdálkodás szintjén. Ezen a szinten ugyanis sok tudásra lenne szükség!

Épp ezért az lenne a feladatunk, hogy megszervezzünk valamiféle segítő szervezetet az egyéni termelőknek. (Például az Agrárszövetség.) A tsz-ek egy részéből pedig ki lehetne építeni egy jól fejlett infrastruktúrát.

Magyarországon sokáig központi tervezés folyt. Ez azonban csak addig működhet, míg egy gazdaság egyszerű. Mihelyst azonban kicsit bonyolultabbá, komplexszé válik, a centrális tervezés megbukik. Ez történt ebben az országban is.

Nem azt mondom, hogy nem kell tervezés. Hiszen például a Ford vagy a Krupp cégeknél jóval nagyobb tervező szervezet van kiépítve, mint Magyarországon. Ők 20 évre terveznek előre! De úgy, hogy közben odafigyelnek a többiekre, a környezetükre is!

Ma önöknél azt hiszik, a piac majd mindent megold. Pedig nem! A piac fontos, de ha a piaci emberek nem követik a világban történt változásokat, akkor nem lesz sokkal jobb a helyzet!

A gazdaság terén még nagyon nehéz út előtt áll ez az ország. Míg a politikai életben egy új alkotmány bevezetésével akár 2-3 hónap alatt is nagy változások következhetnek, addig a gazdaság szférájában ehhez több évre van szükség. De hát Rómát sem egy nap alatt építették fel! Csak az a fontos, hogy legyen az embereknek elég türelme. Meg az, hogy megmaradjon a társadalmi békesség. Ehhez azonban jó lenne, ha az emberekben kialakulna egy közösségi érzés, érzelmi kötődés a társaik irányában. Főleg azért lenne erre szükség, mert mostanában úgy érzem, komoly morális válság alakult ki.

Mi — a Kék Szalag Bizottság — abban bízunk, hogy ha a lakosság látja majd az utat, ami egy biztatóbb jövőhöz vezet, akkor talán lesz elég ereje, türelme végigjárni. Még ha ez sok fájdalommal is jár!

Ezért lenne fontos, hogy a kormányuk elfogadja az általunk előterjesztett gazdasági csomagtervet!

— durst —

Márer Pál:

A Marshall-terv és a dél-koreai példa helyett

Márer Páltól, a bloomingtoni indiana egyetem professzorától a Kék Szalag terv egyik igazgatójától azt tudakoltam, hogy személy szerint ő milyen indítékok alapján csatlakozott a Kék Szalag Bizottsághoz?

— Világos volt számomra, hogy a magyar átalakulás érdekében egy ilyen jellegű munkára feltétlenül szükség van.

Tíz országból csatlakoztak a bizottsághoz a szakértők, mondhatnám úgy is, hogy valamennyien világhírűek, hogy a magyar szakemberekkel együtt tanulmányozzák a gazdaság problémáját és ezt követően álljanak elő a konklúziókkal, ajánlásokkal,

Nagyon tetszik nekem ez a közös munka és a terv is, amit a bizottság készít.

— A gazdasági változásokat célul tűző terven az utolsó simítást végzik. Melyek a terv legfontosabb megállapításai?

— Az egyik dolog az, ami megdöbbentett bennünket is, most amikor átnéztük a már majdnem kész programot, hogy milyen rengeteg mindent kell megváltoztatni és nagyon sokmindent majdnem egyszerre. A törvényhozástól kezdve az államigazgatásig, a makropolitikától a vállalati szintig, az egyénektől a bankrendszerig, mert ezek összefonódnak, összefüggnek egymással. Ha nem ilyen átfogó alapon történik a változás, akkor biztos, hogy nem lesz eredmény. A másik ilyen fontos része a tervnek a privatizációval kapcsolatos.

Engedni kell a spontán privatizációt, de szabályozással, amit sokkal jobban meg kell fogalmazni, mint ahogy az eddig történt és természetesen be kell tartani, mert különben az így kialakuló árak teljesen irreálisak.

Nagyon fontos az is, hogy mire használják fel a befolyt pénzt. Az államnak eddig ugyanis szinte semmi haszna nem volt ebből. Pedig nagy szüksége van rá, akár belföldi, vagy külföldi eredetű legyen is, elsősorban az adósság csökkentése érdekében. Mert ha ezt a pénzt a folyó költségek finanszírozására fordítják, akkor abból ugyancsak nagy problémák keletkeznek.

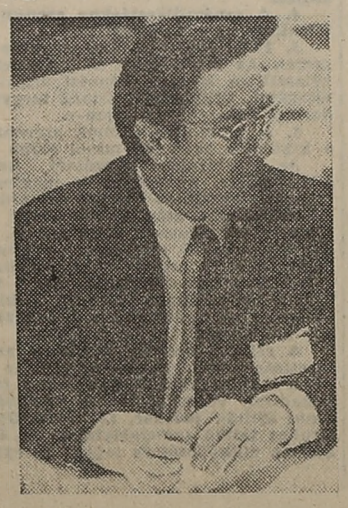

— Milyen állásfoglalás született az adósságkezeléssel kapcsolatban? Néhány magyar szakember ugyanis abban lát kiutat, ha a Marshall-tervet nyugaton feleleventik. Mi erről a véleménye?

— Ennek az elgondolásnak ellene vagyok.

Nyugaton ez politikailag elfogadhatatlan, többek között azért is, mert az eredeti Marshall-terv alapelve a nyugat-európai országok összefogásán, kölcsönös ellenőrzésén, egymással történő kooperálásán alapult. Itt egyelőre ennek nincs meg a lehetősége.

A Marshall-terv helyett inkább arra kellene felhívni ezeknek az országoknak a figyelmét, hogy a saját kezükben van a saját átformálásuknak az ügye, ehhez az elképzeléshez kell majd hozzákapcsolni a külföldi segélyt és nem a külföldi segélyt kell az átalakulás középpontjába tenni. Egyébként sem született abban politikai elhatározás, hogy egy olyan mértékű segítséget nyújtsanak Kelet-Európának, mint amit annak idején a Marshall-tervvel Nyugat-Európának adtak. S amig erre a politikai döntésre várnak, addig is hiábavalóan áltatja magát a nép. Ettől függetlenül a Kék Szalag Bizottság terve sok konkrét javaslatot tartalmaz annak megvizsgálására, hogy Nyugat miképpen és milyen konkrét segítséget tud nyújtani Magyarországnak.

— A negyvenes évekhez hasonló inflációs veszély bekövetkezésétől tart az egész ország. A tervben van-e elképzelésük ennek kivédésére?

— Erre irányul egyik fő célkitűzésünk. Nagyon jól megmagyarázza a terv, hogy a transzformáció kezdetén miért erősödnek fel az inflációs nyomások. Ennek sok oka van, de ezt nem szabad összetéveszteni azzal, ha egyszeri áremelések aránylag rövid időn belül követik egymást. Itt ugyanis az árak és bérek viszonyának rendbetételéről van szó. A rendcsinálás e téren megköveteli, hogy az árak általában magasabbra emelkedjenek azért, hogy a relatív árak, bérek a normális szintre beálljanak. Egy megfelelő makropolitika útját állja annak, hogy ezt követően tovább emelkedjenek az árak. A programunk többek közt javasolni fogja, hogy három éven belül a forintból egy nyugat-európai erős pénzt kell formálni.

— Melyik másik országhoz hasonlítaná a jelenlegi magyarországi állapotokat?

— Egyikhez sem. Mi foglalkoztunk a prosperáló piacgazdasági országok a kultúrától, történelemtől, etnikumtól függetlenül azon jellemzőivel, amelyek hozzásegítik őket a jó működéshez. Leírtuk ezek nyolc-tíz jellemzőit és felhívtuk a figyelmet rá, hogy ebben az irányban kell mennie Magyarországnak is és semmi esetre sem a dél-koreai vagy a svéd példát kell követnie.

A magyar népben komoly tehetség van. Kérdés az, hogy a politikai és gazdasági rendszer megengedi-e azt, hogy a nép e természetes tehetsége kibontakozhasson. Erről van szó!

— Ha az önök által ajánlott tervet az új kormány nem fogadja el, s helyette kísérletezésbe kezd, akkor vajon milyen jövő elé néz Magyarország?

— Véleményem szerint Magyarország Dél-Amerika roszszul működő államainak szintjére fog süllyedni, ahol a problémák nincsenek megoldva, ahol a sebek elfekélyesednek, ahol a politikai erők állandóan összecsapnak és ahol nem a nép érdekeit képviselik. Ennek is megvan a lehetősége, de reméljük, nem így lesz.

H. E.

Rendkívüli lehetőségek a nemzetközi kapcsolatokban

Angol nyelvű alapszintű és posztgraduális képzési rendszerek bevezetésének terve az egyetemen. Az Európai Közösség PHARE és TEMPUS elnevezésű felsőoktatás-fejlesztési programjai. A 24 legfejlettebb tőkés ország hasonló célokra fordítható támogatásai. Az egyes nyugati országok egyéni kezdeményezései a közép-kelet-európai szakemberképzés nyugati mintájává tételére. Mindezek csak a töredékét jelentik azoknak a lehetőségeknek, amelyek oktatóink, hallgatóink, illetve a magyar szakemberek nemzetközi képzésére és továbbképzésére, az egyetemek fejlesztésére nyíltak meg a közelmúltban jelentős nyugati pénzügyi támogatások felajánlása nyomán.

— Valóban, ez csak a jéghegy csúcsa — mondja *Zalai Ernő*, tudományos rektorhelyettes. — *Szinte eufórikus állapotba hozták a kelet-európai változások a fejlett országok politikai-pénzügyi köreit, tudományos közéletét. A nyugati világ egésze megmozdult, hogy különböző formában segítséget nyújtson az itteni fejlődéshez.* Ennek részeként a következő öt évben jelentős összegek állnak majd rendelkezésre a kelet-európai szakemberképzés fejlesztésére is, olyan lehetőségek nyílnak meg előttünk, amelyeket meg kell próbálnunk ésszerűen felhasználni: ezek a források az egyetemünkön megkezdett reformot felerősítve, a haladásukat támogató hullámként minőségileg magasabb szintre emelhetik az oktatásunk színvonalát.

— *Tehát a szükséges feltételek megteremtésével (a nemzetközi pénzügyi források, technikai segítség rendelkezésre állásával, külföldi tanárok meghívásával, illetve a Köztelek utcai épület átvételével, a kollégiumi férőhelyek bővítésével) legkésőbb jövő szeptemberben megkezdődhet az angol nyelvű alapfokú oktatás?*

— Az egyetemet sok minden ösztönzi arra, hogy megszervezze ezt a képzési formát. Egyrészt régóta erős az érdeklődés főként egyes fejlődő országok, de például ciprusi, görög és dél-koreai részről is angol nyelvű alapfokú képzés iránt, ugyanakkor — főleg a menedzserképzésben — más magyar intézmények is kezdeményezték a miénkhez hasonló oktatási rendszerek kialakítását. *Tehát lépnünk kell ebben az irányban, ha versenyben akarunk maradni.* Másrészt ez a forma segítheti egyetemünket abban, hogy a költségvetési forrásokat jelentősen kibővítve megtartsa legjobb oktatóit. Úgy véljük, ma már megvan az a kritikus számú tanár a tanszékeinken, intézeteinkben, aki képes angolul is órákat tartani. Számukra *ez a képzés olyan oktató munkával megszerezhető jelentős többletjövedelmet jelentene, amihez belátható időn belül hazai forrásból nem juthatnak hozzá.* Végül hallgatóink számára lehetőség nyílna arra, hogy külföldi diákokkal, rendszeres formában angol nyelvű képzésben vegyenek részt.

Szabályos amerikai típusú undergraduális oktatási rendszert tervezünk, 4 éves, többékevésbé a mi főiskolai águnkkal összevethető, alapvetően üzletszervezési, vezetési, nemzetközi gazdasági és politika témaköröket, illetve speciális tárgyakat felölelő képzést szeretnénk nyújtani. Célunk az, hogy ha lehet, már szeptemberben elkezdődjön ez a fajta oktatás. Az előkészítés koordinálásával *Berács Józsefet*, a piackutató tanszék munkatársát bíztuk meg, jelenleg a beindításhoz szükséges kritikus feltételek megteremtésének lehetőségeit próbáljuk felmérni.

Ettől teljesen függetlenül *a posztgraduális képzésben is be akarunk vezetni egy angol nyelvű oktatási formát*, mégpedig a nemzetközileg elismert, bevált, konkrét tartalommal bíró *MBA-rendszert*. Ez kissé nehezen illeszthető a magyar oktatási struktúrába Ha a mi reformunk sikeresen fejlődik, akkor az egyetemi águnknak jelentős átfedései lehetnek az MBA-val. Ugyanakkor *középtávon nagyon nagy szükségünk van erre a rendszerre ahhoz, hogy szakembereinket átképezzük a piacgazdaság feltételeinek megfelelő munkavégzésre.*

— *Másfajta lehetőséget jelentenek a nyugati pénzzel támogatott ösztöndíjak, külföldi részképzési, továbbtanulási lehetőségek.*

— Igen, ilyen például az Európai Közösség ECU millióival gazdálkodó *PHARE program*, amely Magyarország és Lengyelország társadalmi-gazdasági *átalakulását kívánja segíteni.* Ugyancsak a *közösségbe tömörülő országok finanszírozzák a TEMPUS projectet*, amely elsősorban *az egyetemek oktatóinak és diákjainak nemzetközi mozgását hivatott támogatni.* A 24 legfejlettebb tőkés ország is felajánlott a következő öt évre jelentősebb összegeket felsőoktatási célokra.

Számottevőek ugyanakkor az egyes országok egyéni kezdeményezései is. *Az angol kormány például 25 millió fontot irányzott elő a magyar és lengyel gazdasági kultúra és feltételrendszer átalakítására.* Februárban a *British Council szervezésében* a magyar *felsőfokú gazdasági szakemberképzés intézményeinek vezető tanárai kéthetes angliai úton vehettek részt.* (Egyetemünket *Hámori Balázs*, a posztgraduális képzés dékánja és *Kovács Sándor*, a főiskolai kar dékánja képviselte, s engem kértek fel a küldöttség vezetésére.) 12—15 egyetemet látogattunk meg, kerestük a kapcsolatteremtés lehetőségeit. Az angol intézményeknek mind tanárai, mind diákjai igen nagy érdeklődést mutattak a közös munka lehetősége iránt. Nemcsak puszta tudományos, szakmai kíváncsiságról van itt szó persze, hanem arról is, hogy ők is szeretnének részesedni a kormányuk által a velünk való együttműködésre felajánlott pénzből. Egy másik példa: a *holland kormány által a múlt év végén* (első lépésként) *rendelkezésre bocsátott támogatás segítségével 80 jelenlegi, illetve végzett közgazdász angol nyelvű részképzését tudtuk megvalósítani.*

A konkrét lehetőségekről, a különböző nemzetközi tanulási, tanítási formákban való részvétel pontos feltételeiről a későbbiekben tájékoztatjuk az egyetem közösségét. Jelenleg rendkívül nagy gondot okoz, hogy egy igen kusza helyzet alakult ki. *Nagyon sok különféle ajánlat érkezett hazánk és egyetemünk számára, jelentős összegeket kínálnak nyugati partnereink, s az igazat megvallva ez készületlenül ért minket, és az országosan megfigyelhető anarchiába hajló viszonyok sem segítik a koordinációt. Legnagyobb s legsürgősebb feladatunk most az, hogy megtaláljuk azokat a szervezeti kereteket, amelyek segítségével elérhetjük, hogy ne szóródjanak szét ezek a pénzkeretek, hogy ne pazaroljuk el a forrásokat.* Egyetemünkön is nehéz szervezési munka előtt állunk, pillanatnyilag informális úton, ad hoc alapon kialakított teamok segítségével végezzük a szükséges koordinációs munkát, olyan feladatok megoldását, amelyekhez akár egy *10 fős állandó stáb is kevés lenne.* Ezúton is szeretném megköszönni a koordinációban segítséget nyújtó kollégák áldozatos munkáját.

Legfontosabb feladatunk — e tűzoltószerű munkán túl — azonban az, hogy kialakítsuk az egyetem megfelelő stratégiáját, eldöntsük, milyen célokat követünk, kikkel működünk együtt ezek eléréséért és így tovább. Csak így tudjuk ugyanis elérni, hogy ez a nagyszerű, ám minden bizonnyal egyszeri lehetőség oktatásunk finanszírozására valóban a mi intézményeinket támogassa. Hogy ne csak egyének — oktatók és diákok — profitáljanak belőle, ne csak a külföldi egyetemeknek jusson ezekből az összegekből, hanem olyan intézményes szervezeti formák kialakítását és megerősítését segítse, amelyek hosszabb távon is biztosítják számunkra a korszerű, nemzetközi színvonalú képzés előnyeit.

K. S.

„Mire mennénk a rektor sajnálkozó levelével?"

„Az 56-os »bulira« ráment az életünk"

Ahogy idei első számunkban beszámoltunk róla, egyetemünkön is megkezdődött a rehabilitáció. Az egyetemi tanács négyfős bizottságot bízott meg a politikai okokra visszavezethető sérelmek kivizsgálására, illetve felhívta minden volt diák és tanár figyelmét; akiket 1948-tól kezdődően nézeteik miatt vagy az 1956-os forradalomban való részvételük alapján az egyetemről eltávolítottak, politikailag diszkriminnáltak, hogy jelentkezzenek személyesen vagy írásban a rektornál.

Bohó Róbert és *Pozsár István* immár három és fél évtizede tartó barátsága a közgazdasági egyetemen eltöltött éveikre vezethető vissza. Mikor az ELTE bölcsészkarának filozófiai szakán frissen végzett Bohó Róbert 1953-tól az MKKE-n tanított; Pozsár István diákként 3 éven keresztül a filozófiai tanszék demonstrátora volt. Miután 1955-ben végzett a közgázon, Pozsár István az ELTE politikai gazdaságtan tanszékén kezdett dolgozni, mint tanársegéd. 1956-ban mindketten aktívan részt vettek az eseményekben: Bohó Róbert a *Petőfi-kör* vezetőségének tagja, Pozsár István pedig az *Országos Egyetemi Forradalmi Bizottság* vezetője lett.

A forradalom leverése után Bohó Róbert lakásán alakult meg az illegális *Magyar Demokratikus Függetlenségi Mozgalom;* melynek Pozsár István is tagja volt. Sorsukban közös az is, hogy mindketten hosszú hónapokat töltöttek magánzárkában — Bohó Róbert másfél évet, Pozsár István pedig 27 hónapot — s '58 júniusában egy perben szerepeltek vádlottként; sőt, a Kozma utcai gyűjtőfogházban egy ideig egy cellába is kerültek.

Pozsár Istvánt *12 évre ítélték* — a per egy szakaszában kifejezetten kritikus volt a helyzete, még az élete is veszélyben forgott — ebből csaknem 5 évet töltött különböző börtönökben. Bohó Róbert a rá kiszabott *8 évből 4 és fél évet húzott le.* Mellékbüntetésként eltiltották őket a pedagógusi hivatás gyakorlásától is. A filozófus Bohó Róbert helyzete így különösen nehéz volt: rakodómunkásként, boyszolgálati küldöncként dolgozott többek között. És három évtizeden keresztül szellemi szabadfoglalkozásúként külsőzött; világosító, rendezőasszisztens a filmgyárban, több dokumentumfilmet is rendez. Pozsár István szabadulása után nyomdászként: majd később gyakorlati közgazdászként dolgozott. Ám így is volt vagy húsz munkahelye; hiszen ha valahol megerősödött a pozíciója: „átszervezés, racionalizálás" stb. miatt állandóan új munkahelyet kellett keresnie magának. *1973—75. között egyetemünk felnőtt hallgatója;* 1975-ben itt szervező-szakdiplomát szerez, 1976-ban nálunk doktorál. Két éve már osztályvezetőnek is kinevezhették; ma is a *Magyar Távközlési Vállalat* anyagilag és erkölcsileg megbecsült szakembere.

Mikor találkoztam velük; megvallom, a beszélgetés elején még nem igazán tudtam, milyen hangot üssek meg. A kálváriát megjárt emberek várható érzékenysége óvatosságra intett. Különben is úgy gondoltam, visszaemlékezések százából derült már ki, milyen sokan „szenvedtek 1956-os tevékenységük" miatt. Aztán hamar rájöttem, hogy bár ők mindketten valóban megjárták a poklokat; humorérzéküket nem vesztették el; a történelem csak meggyötörni, de megtörni nem tudta őket. Sorsukat, történetüket tényszerűen és nem panaszként mondták el. Meg is kértek; rövid cikk szülessen róluk, mely lehetőleg csak az egyetem rehabilitálási szándékára vonatkozó véleményükre szorítkozzon.

B. R.: Nem értem teljesen, *mi a szándéka az egyetem vezetésének a felhívással.* Az még csak rendben van, hogy valószínűleg nem lehet utánanézni annak, hogy például a kétezer diák közül ki mit csinált '56-ban; de a közgázos tanárok közül — ha Pozsár Pistát ELTE-snek tekintjük — *összesen kettőnket; engem és* az azóta elhunyt *Ádám Györgyöt;* az Értelmiségi Bizottság akkori elnökét *ítélték el perben 1956 miatt.*

P. J.: Mint az Országos Egyetemi Forradalmi Bizottság egykori vezetője elmondhatom; hogy bár Nagy Imrét egy találkozásunkkor biztosítottuk arról, hogy szükség esetén számíthat ránk; célunk az volt, hogy egyetemisták ne vegyenek részt lehetőleg fegyveres megmozdulásokban. Ennek több oka is volt: egyrészt *Lukács György* kifejezetten ezt kérte; másrészt pedig a november 4. után kialakult helyzetben ez őrültség lett volna; a szovjet hadsereggel szembeni ellenállás felesleges vérfürdőhöz vezetett volna. Én *szoros kapcsolatban álltam az ország összes egyetemével;* ennek alapján kijelenthetem, hogy a *közgázos gárda* — néhány hőzöngő kivételével — *a leghiggadtabb volt valamenynyi közül.* S bár néhány srácnak volt később ügye; *egyetlen közgázos csoportnak sem volt pere a forradalmat követően.*

Másrészt viszont én azt nem értem, hogy *miért kell nekünk külön jelentkeznünk*, hiszen az idősebb generáció tagjainak fejében élénken élnek még az akkori események. *Azt sem tudom pontosan, mit vár a diszkriminált taktól az egyetem vezetése? A besározott, bemocskolt Heller Ágnestől például azt, hogy írjon egy kérvényt, hogy végre mossák le róla a sarat, a mocskot?!*

B. R.: Nekem mindenesetre *nincs szándékomban kérvényt benyújtani. Az 1956-os „bulira" ráment az életünk.* Mire mennénk, mondjuk, a rektor elnéző vagy sajnálkozó levelével?! Teljes vagyonelkobzásra ítéltek bennünket — én leginkább a főként régi könyvekből álló *könyvtáram elvesztését sajnálom* — nem gyakorolhattuk hivatásunkat, *pályafutásunk derékba tört, sokunknak a házassága is tönkrement.* A börtönévek után *nulláról kezdhettünk mindent;* ehhez képest igazán nem tűnik komoly tragédiának az például, hogy a Kádár-rendszer egy volt minisztere luxuspalotájából egy 70 nm-es lakótelepi lakásba kényszerül...

P. J.: Félreértés ne essék; *nincs bennünk már semmi düh, harag vagy bosszúvágy;* inkább csendes iróniával szemléljük a múltat. Sőt, különös elégtétellel tölt el bennünket az, hogy például a *váci „lordok háza" politikai foglyai* közül szinte mindenki — *Nagy Attila, Göncz Árpád* és a többiek — *egész életében állta a sarat, megállta a helyét.* De mások is. Családomtól később megtudtam, hogy amíg én böntönben voltam, *havonta találtak a levélszekrényben egy borítékot.* S különös, de társainkat nem kellett külön megkérni a gyűjtésre; igaz *az önsegélyező akció miatt került később börtönbe Eörsi István, Mérei Ferenc vagy Hegedűs B. András.*

Tehát mi úgy gondoltuk: a fehérneműt gyakran kell cserélni, a meggyőződésünket viszont nem szabad váltogatnunk: pedig mindenki számára adott volt az átállás lehetősége.

Megjegyzem, a „placcon maradtak", a karriert befutottak túlnyomó többsége is becsületesen tudta leélni az életét. Érdekes, hogy például *Kádár István sohasem felejtette el a történteket, s minden volt közgázoson segített.* Vagy például *Siklós Margit* azonnal megkeresett szabadulásom után; *állást adott*, s a *Révai Nyomda* akkor — mondhatni —, *szinte volt politikai foglyok gyülekezőhelyévé vált.* Vagy például az sem véletlen, hogy *Márton János* vagy *Burgert Róbert* indított el újra álláskínálatával a szakmám felé vezető úton. Ők nem vesztették el emlékezőtehetségüket, csak az egyetem?!

B. R.: Azért még egy félreértést tisztázni szeretnénk. Tudjuk, hogy az '56-osok sorsáról nem az egyetem határozott. Ezekről a kérdésekről magasabb szférában született döntés. De *abban azért biztos vagyok, hogy mindannyiunkról lapul valamilyen karton a Művelődési Minisztérium vagy az egyetem egyik asztalának valamelyik fiókjában.* Érdekes, hogy például amikor egyszer *Szász Péter* egyik filmjének bizonyos jeleneteit a Szovjetunióban forgatták, *én rendezőasszisztensként sem utazhattam a stábbal.* Akkor *pontosan tudtak emlékezni viselt dolgaimra a minisztériumban?!* Tehát amikor rehabilitálni akarnak bennünket; *az egyetem vezetőinek csak annyit kell csinálniuk, hogy leküldjenek valakit a személyzeti osztályra, s a kartotékunkból mindent megtudhatnak rólunk.* Ez már korántsem olyan kockázatos lépés; mint amit a nehéz időkben barátaink szolidaritásból vállaltak értünk.

Különben is *a Művelődési Minisztériumtól és a Közgazdaságtudományi Egyetemtől függetlenül a történelem már rehabilitált bennünket. A jelenlegi felhívás egy „kicsit" késve jött*, inkább valamiféle önigazolásnak tűnik az egyetemi vezetés részéről: „igen, mi megtettük a magunkét...".

P. J.: Ha tisztességesen akar eljárni az egyetem, egyet tehet. *A meghurcolt, megbélyegzett tanárait újból állományba veszi, s megfelelő fizetéssel küldi nyugdíjba.* Ha jó néhány nem éppen patyolatfehér lelkű volt funkcionárius nyugdíjára jut havi 30—40 ezer forint; *talán erre a célra is akad még pénz az államkasszában.* Megjegyzem, én személy szerint anyagilag nem vagyok erre sem rászorulva; hiszen szerencsére most remek kollektívával, magas fizetés mellett végezhetem munkámat...

Rózsa Iván

Túlérett savanyú almáink

Tisztelettel szólva, én most *Kis János* filozófust megbírálom. Mégpedig hetvenes évekbeli dogmatizmusa, pontosabban: ellendogmatizmusa miatt. Inkriminálandó könyvét ugyan még nem olvastam, ám ez, mint tudjuk, nem akadálya az elvszerű, pártos kritikának. Spekulálni bárhogyan lehet.

Kis János ezt mondotta a Közgazdász február 14-én megjelent számának tanúsága szerint:

„1970—72 között két barátommal, *Bence Györggyel* és *Márkus Györggyel* írtunk egy könyvet: Hogyan lehetséges kritikai közgazdaságtan címmel. Ez a könyv Marx szocializmus-felfogásának bírálatát adta. Azt igyekeztünk kimutatni, hogy nem a szocializmus megvalósításának módjában van a hiba, hanem már az eredeti marxi elgondolásban."

Kimondom kereken: teljesen fölösleges volt 1970—72-ben efféle könyvet írni! Miért? Mert Marxnak akár volt köze az ázsiai és kelet-európai térségekben kibontakozó, valóságosan létező reálszocializmusokhoz, akár nem, 1970-ben, mindenféle kronstadti, tambovi, berlini, varsói, budapesti, párgai tömeglázadások, népfelkelések után már látható volt, hogy a marxi „szocializmusfelfogás bírálata" fantomkergetés, árnyékbokszolás. Különösen marxizáló embereknek illett volna tudni, érteni, hogy a szocializmus nem logikai konstrukció, hanem történelmi csinálmány, amit sok kicsi vezető, vezetett és félrevezetett ember kreál magának, s ha azután nem tetszik nekik a megszerkesztett szép jövő, hát félretaszítják (olykor kissé brutálisan) élharcosaival, fő szorgalmazóival, professzionista és amatőr, kincstári és ellenzéki prédikátoraival együtt. Függetlenül attól, hogy a hivatalossá ütött ideológia élő, vagy már „megbírált", holt ideológiának számít-e elitista körökben. Ezért úgy gondolom, hasznosabb lett volna, ha a progresszíven gondolkodó emberek már 1972-ben is, annyi forradalom és ellenforradalom, reform és ellenreform, gyagyás megdicsőülések és vámpírajakú konszolidációk *után* logikai szőrszálhasogatás helyett inkább a reálisan létező valóság kegyetlenül neutrális elemzésével foglalkoztak volna. Hadd hívjam magam mellé Papp Zsoltot segítségül! Az ő álláspontja is a Közgazdász február 14-ei számában olvasható: Na kérem, én vagyok itt a tanszéken az új főnök. Ez azt jelenti, hogy senkit sem fogok kirúgni, viszont az az oktató, akinek nem lesznek hallgatói, mehet, amerre lát.

Ez szerintem nem cinikus, hanem *egészséges* történelemszemlélet. Mert képzeljük el, milyen vicces volna, ha egy *Papp Zsolt* elkezdené tételesen bírálgatni a már hosszú évek óta permanensen kiröhögött tanár elvtársak szocializmusfelfogását. Azt az érvrendszert, ami ráadásul közepes színvonalú szofisztikával, csöppnyi demagógiával „elméletileg" könnyen védhető. Márpedig Kis Jánosék esetében mutatis mutandis ilyesmiről volt szó. Kis Jánosék igazi tragédiája, tragikomikuma abban van szerintem, hogy olyan könyv miatt búbolták meg őket, amely, mint a marxi szocializmusfelfogás kritikája, *közvetve* tovább éltette, bővítette, hizlalta a már amúgy is eléggé elpotrohosodott talmudista messianizmust.

Talán igaza van *Lengyel Lászlónak*. Nem bírunk kitörni a régi logika bűvköréből. Nem lehet hitelveket igazoló és cáfoló betűrágókból, egykori üldözött és üldöző partizánokból egyik pillanatról a másikra könnyed, elegáns demokratákká vedleni. Ezért az volna a jó, ha mi, *Kis Jánosok, Orbán Viktorok, Pozsgay Imrék, Lengyel Lászlók, Király Zoltánok, Grósz Károlyok, Südi Bertalanok* (igen, így, egy kalap alá teszem e híres és hírhedett neveket aprócska veterán-magammal) most szépen, csendben visszavonulnánk. Jöjjenek az ártatlan tinédzserek. Mi meg gründolnánk magunknak egy kellemes kis nosztalgia-klubot, megalakítanánk mondjuk a Magyar Ellenállók és Antimarxisták Szövetségét. Összejönnék néha a kormánytól kiigényelt klubházunkban és békebeli Beatles-dalokat dudorászva, enyhén egymásba bomolva emlegetnénk a daliás időket. „Emlékeztek arra, amikor ledöntöttük a Münnich-szobrot? Mekkorát nyekkent az öreg!" Halkan göcögnénk is hozzá, tenyerünkkel diszkréten leplezve hézagos fogsorunkat. De azért értő, kritikus szemmel figyelnénk a mindenkori demokrácia állását. Ha olykor visszarendeződést, fehér vagy vörös terrort szimatolnánk valahol, jelentőségteljesen meggörbedt mutatóujjunkat intésre emelve csak ennyit szólnánk: No-no! És egy pillanatra megint föllobbanna szemünkben a régi harci tűz.

VÁGRÉTI LÁSZLÓ

Svéd diákcsere

Előreláthatóan 1991 májusában 4 fő részére egyhetes diákcsere Svédországban, az uppsalai egyetemen. (A dátum valószínűleg előbbre lesz hozva.)

A kinti költségeket a svéd fél fedezi + 300 svéd korona zsebpénzt biztosítanak. A résztvevőknek csak az utazási költséget kell állni. Ezért a következőket kell nyújtani:

Az 1990 április 22—29. tartandó északi kulturális héten a svéd vendégek elszállásolása, étkeztetése, kulturális programok szervezése és 300 svéd korona Ft ellenértékének biztosítása.

Feltételek:

— angol nyelvtudás — országismeret.

A jelentkezők kiválasztásáról a plakátokon értesülhetsz! További részleteket az AIR-ben K/165, Taksz Károlytól vagy Somlai Árpádtól tudhatsz meg.

„Nekünk nem kell átfesteni a cégtáblát"

Születésnapokon a megilletődött ünnepelt többnyire pályafutásának emlékezetes pillanatait idézi fel, sztorikra emlékezik, múltról és jövőről elmélkedik. Nem történt ez másként a Rajk Szakkollégium 20. születésnapján sem, ahol a mostani kollégisták együtt ünnepeltek a náluknál kétszer idősebb alapítókkal és a közben végzett 20 évfolyam egykori diákjaival. Akik sokféle párt, tanszék, hivatal mindenféle című, rangú személyiségévé váltak időközben, biztosan sokat változtak is egykori önmagukhoz képest, mint ahogy a kollégium sem ugyanaz ma már, mint egykoron volt. De hogyan is lehetne, amikor a most legfiatalabb szakkollégisták éppen akkor születtek, amikor a kollégium megalapíttatott. Hogy hogyan és milyen célokkal, azt ma már kevesen tudhatják pontosan felidézni, ezért különösen üdvözlendő az a mítoszdöntő néhány mondat, amit ezzel kapcsolatban Világi Balázs db-titkár mondott ünnepi beszédében: „A kollégiumot nem azért alapították húsz éve, mert ők már akkor is tudták, hgy a rendszert meg lehet és meg kell buktatni és előre látták, hogy a szovjet csapatok kivonásáról szóló tárgyalásokon egy volt szakkollégista fontos szerepet fog játszani. Ők nem tudták ezt előre már akkor, és egészen más dolgokat akartak, mint esetleg mi most. De őszintén bevallom, nem is örülnék neki, ha ez így lett volna. Hála istennek ez a kollégium nem a látnokok, a próféták és a hősök gyűjtőhelye volt, s ma sem az... Chikán Attila mesélte egyszer, hogy ő alapvetően annyit akart, hogy legyen egy olyan kollégium, ahol — ha már úgyis össze vannak zárva az emberek — legalább meg kéne próbálni együtt valami értelmeset, aztán majd kiderül, mi jön ki belőle. Nem tudom megítélni, hogy túlzott-e, vagy sem, de esetleges múltszépítő ábrándjainkat nem árt összevetni ezzel a kijelentéssel.

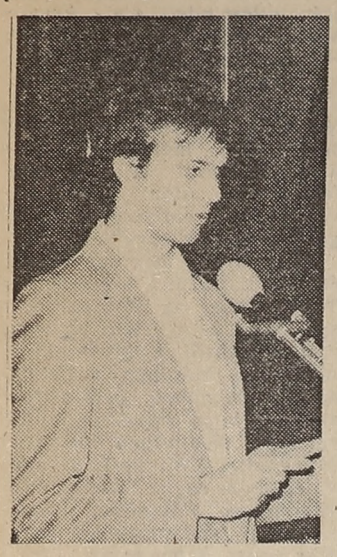

„Nem attól vállalható a múltunk, ha visszafelé bebizonyítjuk, hogy mai aktuálpolitikai értékeknek mindig is mennyire megfeleltünk" — mondta Világi Balázs db-titkár

Persze az sem lenne igaz, ha azt mondanánk, hogy nekünk azért nem kell átfesteni a cégtáblát, mert mi mindig is elsősorban a tudomány emberei voltunk, pozitív, értékmentes kijelentéseket tettünk régen és ma... Mindannyian tudjuk itt Kelet-Európában, ahol a tudományt a politika szolgálólányává akarták tenni, hogy a tudomány becsületes művelésére tett kísérlet mindig is politikainak számító tett volt. Ennek a mentalitásnak az erősítésében a kollégium elévülhetetlen érdemeket szerzett. De azért a képet itt sem kell megszépíteni, nem azért tettük mindezt, mert már akkor is tudni lehetett, hogy a születő magyar demokráciának ellenzéki szakértők kellenek..."

Ma, amikor a múlt feszegetése legalább annyi meglepetéssel fenyeget, mint a jövő, a szakkollégiumnak is van — ha nem is verejtékezve megtagadandó, de nem is problémamentes — néhány átgondolandó részlet a múltjában: ilyen például a Rajk László névhez, a népi kollégiumi előzményekhez, vagy a népi-urbánus vitához való viszony. Igaz ugyanakkor az is, hogy — amennyire tudni lehet — a kollégium vállalhatatlan kompromisszumokat sem kecsegtető előnyért, sem botránymimalizáló menekülésből nem kötött; mostani tagjainak nincs tehát okuk szemrehányást tenni elődeiknek, még akkor se, ha innen visszanézve oly egyszerűnek, pitiánernek, vagy érthetetlennek tűnnének is egykori dolgok.

Ez nem csupán elvi lehetőség, sőt: a most végző évfolyan maga áll két korszak határán, mint az ünnepségen egyikük, a többiek nevében is búcsúzó Nándorfi Géza: hátra és előre egyaránt tétován tekintve, értetlenül, feszengve, kedvetlenül, mint aki menni se, maradni se akar: „Nekünk megadatott, hogy valahol otthon legyünk a világban: más tereken a nagyfiúk oktatáspolitikával, káderutánpótlással, értelmiségképzéssel és ifjúságpolitikával riogattak, a kollégium volt csak miénk, ahol magunk dönthettük el, mit akarunk tanulni, kit fogadunk el barátunknak, mesterünknek, mi a fontos, mit nem szabad, s mit kell. A kollégium volt kudarcaink, kis sikereink és örömeink tere. Mert ma már sok tervünk, vágyunk kicsinységnek tűnik: ha sikerült kijátszani a párttitkár éberségét, becserkészhettünk néhány jobb előadót. Nagy ügyességgel megszerveztünk egy-egy tábort, hogy együtt lehessünk barátainkkal. A bátrabbak kimondták szemináriumon, hogy makro- és mikroökonómia kell, meg politikai reform. Arról, hogy a falak is ledőlhetnek és megnyilhatnak tágasabb napsütötte terek is előttünk, bizony álmodni is alig mertünk... Az utóbbi időben némi kedvetlenséget, bizonytalanságot érzek most búcsúzó, végzős társaim körében. Nem tudjuk már teljesen komolyan venni ezt a játékot, nem futunk minden labda után, pedig korábban néha elérhetetlennek látszó beadásokat is elcsíptünk. Cselesebb a játék, és talán a szabályok is változtak, csak nekünk nem szólt senki..."

Tizennyolc búcsúzó kapta meg a végzéskor járó Rajk-plakettet az ünnepségen, közülük négyen: Kata, Péter, Nándorfi Géza, Szabó Ferenc és Szajkó Loránd a Kiváló Kollégista címet is.

„...A párttitkár üzenete helyett tanári karunk, mestereink instrukcióit lessük" — mondta Nándorfi Géza

A rektor, néhány oktató és sok szimpatizáns is ott volt a születésnapon, ami a köszöntő és a beszédek után nosztalgiázó házibuliban folytatódott.

A széchenyis szakkollégisták óriási üveg Unicummal köszöntötték a rajkosokat. Nomen est omen.

M. G.

Renner László: Gazdasági átmenet Magyarországon — német szemmel

Avagy: ami az „Indulatos röpiratból" kimaradt

II. RÉSZ

A német „veszély"

Hosszú ideig kedvelt témája volt a politikai irodalomnak Magyarországon *a „német veszély"*, amely a történelem folyamán különböző formában és erővel jelentkezett a magyar nép érdekeit sértve. *Hankiss Elemér a Diagnózisok című munkájában ezzel a témával is foglalkozik*, különösen az ún. kényszerpálya fogalmával kapcsolatban. Itt olvashatjuk, hogy *a magyar gazdaságnak* a polgárosodás idején megkezdett *kibontakozása nem tudott kellő lendületet venni, az osztrák ipar túlsúlya miatt.* Mellesleg megjegyezve, nincsen szó Hankiss Elemér könyvében arról, hogy talán nemcsak az osztrákok annak idején, *de talán az oroszok is később gondoskodtak arról, hogy a magyar gazdasági fellendülés a kényszerpályán megrekedjen.*

A második világháború idején, de főleg az után különös szeretettel mutattak rá a magyar kommunisták arra, hogy a legújabb magyar tragédia abból állott elő, hogy „uraink" a német fasizmus szekeréhez kötötték az országot.

Amilyen mértékben megváltozott a megosztott Németország politikai és gazdasági rendszere a győztes nagyhatalmak uralma alatt, olyan mértékben enyhült Magyarországon és általában Kelet-Európában a német veszélytől való félelem. És valóban el lehet mondani, hogy a *háború utáni német generáció, akár Nyugat-, akár Kelet-Németországról van is szó, már egy más világszemlélet és politikai etika hordozója.* Egyetlen német fiatalembernek sem jutna eszébe, hogy valahol be kellene vonulni avagy más népeket a felsőbbrendűség szellemében uralom alá vetni. A második világháború utáni *német államok*, Keleten is és Nyugaton is *jelentős eredményt értek el* a gazdasági újjáépítésben és a politikai megújulásban.

Ki tartana ma már attól, hogy németek, még ha egy államban akarnak is élni, katonai fölényükkel más népeket veszélyeztetnének. Se szeri, se száma azoknak a nyilatkozatoknak, melyeket kelet- és nyugatnémet politikusok az utóbbi években közzétettek, miszerint *német földről csak béke és nem háború indulhat ki.*

Szóval nem lehet, nincs német veszély. *Sok magyar*, akár közgadász, akár politikus avagy „csak" háziasszony, *nyugatnémet állapotokat akar megvalósítani. Az NSZK divatba jött, mint valamikor a miniszoknya meg a forrónadrág.*

De most vessünk egy pillantást a következő évekre és képzeljük el a következő jelenetet a Balaton partján. Egy magyar fiatalember találkát beszélt meg szíve választottjával egy forró nyári délután. Egyszer csak arra lesz figyelmes, hogy az ifjú hölgy egy ragyogó Mercedesben, egy német fiatalember jobbján elszáguld mellette. Látszólag csak 2 vagy 3 ember magánügyéről van itt szó. A valóságban azonban politikai és gazdasági jelentőségű történelmi esemény játszódott le a Balaton partján, amelynek *messzemenő következményei lehetnek a lelkekben.* Mert először a lelkekben csírázik valami, amiből politikai cselekedet születhetik. Ilyen és *hasonló „ártalmatlan" jelenetek tették gyakran ellenszevessé az amerikaiakat a világ különböző részein. Ahol megjelentek, ahol hódítottak.* De nem területeket, hanem női szíveket. És nem fegyverrel, hanem ajándékokkal és dollárral. Valahogy *így kezdődik az „amerikai imperializmus" elleni harc a kevésbé fejlett országokban, amelyek közé félig-meddig Magyarország is beletartozik.*

Lehetséges lenne, hogy ilyen „csekélységekkel", mint amiket fent vázoltunk, *kezdődne az új „német veszély"*? Először „nyitottság", aztán a *„szociális piacgazdaság"* tanulmányozása, a végén pedig *német áruk tömkelege a balatoni ABC-ben* és német fiatalemberek inváziója a diszkókban?

Igaz, lehetne erre azt válaszolni, hogy nem minden magyar lány részesíti előnyben azt a külföldi férfit, aki „utcai cirkálóval" jélenik meg a randevún a Balaton partján. Vagy azt, hogy *a veszélyekről majd ráérünk később is beszélni, jelenleg az a legfontosabb, hogy Magyarország és a Német Szövetségi Köztársaság jóban legyen.*

De az óvatosoknak és *„előrelátóknak" is van talán igazuk.* A magyar történelemnek és *a magyar pszichének mindig volt és talán ma is van egy adag németellenes komponense*, amivel egy politikusnak vagy közgazdásznak számolnia kell.

Ami engem illett, meg tudnám talán nyugtatni a fent említett óvatosokat meg „előrelátókat" azzal, hogy nemcsak a magyar pszichének, hanem — bármily furcsán hangzik is — *magának a német pszichének is megvan a „németellenes" komponense. Sok német ember van, aki nem nagyon szereti, ha saját országa nagy és gazdag*, mert ezzel esetleg *ellenszenvet kelthet más népekben.* Így talán azt lehetne mondani, *hogy nemcsak más népek félnek a „németektől", hanem maga a német nép is fél a „németektől".*

Egyébként, ha jól ítélem meg a „saját fajtámat", azt hiszem, sem a nyugatnémet népnek, sem annak politikusainak nem az az álma ma, hogy a „Duna—Tisza partján" egy mini NSZK szülessen. *József Attila* figyelmeztetése, *„hogy mi ne legyünk német gyarmat"* ugyanolyan *meghallgatásra talál ma szerintem a német fülekben.*

Az átmenet áldozatai

Az „Indulatos röpirat" részletesen foglalkozik a gazdasági átmenet feladataival és a hozandó áldozatokkal.

Nagyon *fontos például az infláció megállítása* (113. oldal). Ennek érdekében restrikciós monetáris gazdaságpolitikát kellene alkalmazni, amivel egyetértek. A Német Szövetségi Köztársaság is mindig nagy súlyt helyezett a pénz stabil értékére. Így történt, hogy *a DM nemzetközi viszonylatban is szilárd és megbízható pénznek számít.* Tekintve, hogy komolyabb infláció a Német Szövetségi Köztársaságban a második világháború óta nem volt, az ellenzék a politikai választások idején nem tudott nagy sikert aratni az antiinflációs programokkal. *A gazdaság úgyszólván minden erőfeszítés nélkül maga hozta rendbe a gazdaságot, állami erőfeszítések nélkül.*

Egészen *más a helyzet* ma 1990-ben *Magyarországon*, ahol infláció van és *ahol „a gazdaság rendbehozása nem oldható meg súlyos áldozatok nélkül".* (85. oldal)

Felmerül a kérdés, *kik és milyen formában hozzák az áldozatot?* Az „Indulatos röpiratban" erre vonatkozólag a következőket olvashatjuk:

1. "... az állami szektor béreire közvetlenül is szabjanak bürokratikus felső korlátokat" (79. old.)

2. „Az állam kénytelen magát rászánni arra, hogy felszámoljon vagyis elbocásson" (59. old.)

Ezek szerint *a stabilizációs austerity-politika első áldozatai a gyári munkások* lennének, amennyiben *vagy elbocsátják őket a költségmegtakarítás érdekében vagy befagyasztják bérüket*, miközben az árak emelkednek. *A bérfegyelemről tehát gondoskodtak.* De azt elfelejtette *Kornai János*, hogy *bérfegyelem nincsen árfegyelem nélkül. A kettő együtt pedig viszont már a nem liberális piacgazdasági rendszer gazdaságpolitikáját jellemzi, hanem a szocialista tervgazdaság gazdaságpolitikáját.*

A gazdaság rendbehozása a stabilizációs gazdaságpolitika eszközeivel hátrányosan érinti még a nyugdíjasokat is, úgyhogy ők is az áldozatok közé tartoznának. Az emberiesség szempontjából nézve nagy baj ez, mert éppen olyan emberekről van szó, akik a háború végeztével a romeltakarítástól kezdve a termelés megindításáig minden munkát elvégeztek, hogy az ország talpra álljon. *A Német Szövetségi Köztársaságban nagy becsülete van ennek a generációnak.* A „romeltakarító asszony" szobra mindenütt ott áll a városokban és falvakban.

A gazdasági átmenet *áldozatai közé tartoznának még* azok is, *akik a piaci versenyből*, amely Schumpeter szerint „teremtő rombolásnak" (111. oldal) felel meg, *vesztesként kiválnak.* Tekintve, hogy a mikroökonómiai veszteség hosszú távon makroökonómiai nyereséghez vezethet, így nem lenne helyes ezt a „teremtő rombolást" a közgazdasági vérkeringésből kiiktatni.

A gazdasági átmenetnek a fentiekben felsorolt áldozatai *megkövetelik tőlünk a szolidaritást és mindent meg kell tenni az államnak és a társadalomnak ezek megsegítésére.*

A gazdasági átmenettel járó *„teremtő rombolásnak"* azonban *vannak olyan áldozatai is, akik iránt nem sok rokonszenv nyilvánul meg.* Mit olvasunk erről az „Indulatos röpiratban? „... az állami bürokrácia saját helyzete felett kétségbeesve" (118. oldal). Arról van tehát szó, hogy *a régi tervgazdálkodási rendszer*, amely hatalmas és improduktív bürokráciát épített ki az elmúlt évtizedekben, a rendszerváltás következtében *kénytelen sok munkahelyet megszüntetni.* A „hivatalok packázásai" már *Mikszáth* idején sem voltak rokonszenvesek a népnek. Mint egyeduralkodók és az „orosz rendszer" támaszai még inkább ellenszenvet keltettek az állampolgárokban az elmúlt évtizedekben. Tekintve azonban, hogy békés átmenetről van szó, és nem véres forradalomról, így *nem vár rájuk sem nyaktiló, sem tarkón lövés, hanem csak elbocsátás.* De *ezt viszont meg kell tenni*, ha a magyar békés forradalom meg akarja tartani a lakosság teljes támogatását. *Nyugat-Németországban a rendszerváltás* 1945-ben és az utána következő években *nem volt ilyen zökkenőmentes és humánus. Halálbüntetés, börtön, munkanélküliség és társadalmi megbélyegzés sújtotta a régi rend híveit és kiszolgálóit.*

Visszatérve az *átmenet áldozatainak megsegítésére*, rendkívül fontosnak tekintem ezt a kérdést a jövő szempontjából. Mégpedig két szempontból is. Először *az emberiesség szempontjából*, hiszen mindannyian emberek vagyunk. Azon kívül *közgazdasági szempontból is.* A megsegített ember ugyanis *pénzzel rendelkezik*, amit a megélhetésére fordít és ezáltal *a makroökonómiai keresletet növeli. Ez tartja mozgásban a gazdasági növekedést és a termelést*, mert ez gyakorol hatást a kínálat szerveire, a gyárakra és a kereskedelemre. *Keynes* semmit sem veszített időszerűségéből, a jövedelmek és a vásárlások indítják el a gazdasági vérkeringést.

Sajnos kimaradt az „Indulatos röpiratból", hogy kik és milyen formában segítsenek, adják a pénzt. A szerző utal ugyan több helyen arra, hogy *állami tartalékokat kell biztosítani a gyorssegélyek folyósítására.* De mindig az államról van szó, az állam legyen a Mikulás, aki kiosztja az ajándékot az arra rászorulók között.

A rászorulókon való segítés annál is inkább fontos, mert *ez a feladat nemcsak az átmenet idejére szorítkozik*, hanem az új, kialakítandó *piacgazdasági rendszerben is jelentős szerepet játszik majd.* „Szegények mindig lesznek köztetek" — olvassuk a Bibliában.

Öregjeink mesélik, hogy valamikor úgy volt, hogy télen a pusztán megjelent a karácsonyfa alatt a falusi plébános társaságában a csodálatosan szép és fiatal grófnő és lábbelit meg cukorkát osztott ki a szegény gyerekek között. Minderről az adományról az állam nem tudott semmit. Nem is tudhatott, mert ez nem volt beiktatva a költségekbe, hiszen magánügyről volt szó. *Az adakozás alanya tehát nem mindig és mindenütt az állam volt. Ez csak a szocializmusban volt így, ahol elképzelhetetlen, hogy más is adjon, mint az állam.*

A nyugati államokban nagyon sok társadalmi és magánszervezet működik, mely szociális feladatokkal foglalkozik. A Der Spiegel nevű közismert nyugatnémet magazin közölt egyszer egy érdekes cikket a nyugatnémet társadalom adakozókészségéről. A cikk szerint *sok millió márkára tehető azon összegek száma, melyet magánszemélyek és jótékonysági szervezetek évente összegyűjtenek és szétosztanak.*

Miért ne lehetne Magyarországon is így?

Ha valóban pluralizmust akarnak a magyarok — és a pluralizmus azt jelenti a latinban, hogy többes szám —, akkor *történjék a szegények megsegítése is a pluralizmus alapján.* Vagyis, ne csak az állam segítsen, hanem az *egyházak*, a *jól menő gyárak*, a *gazdag magánzók*, a *tsz-elnök*, és mindenki, aki tud. Hogy milyen alkalommal és formában? Ennek se szeri, se száma. Ösztöndíj, gyorssegély, kölcsön, karácsonyi ajándék, utazási jegy, nyaraltatás gyerekeknek, ruhavétel és minden.

És segítsenek a külföldiek is. Nem mindig úgy van, ahogy Kornai János írja, *hogy egy külföldi üzletember csak akkor hozza el a pénzét Magyarországra, ha abból haszna van.* Futballcsapatok, árvaházak, szekták élnek Nyugaton milliomosok adományaiból. A kapitalista talán nem is olyan kőszívű, mint ahogy azt a Pravdában olvashattuk évtizedeken át.

Végszó

Kritikus tanulmányom nem tart igényt tudományos alaposságra. Engem is, mint Kornai Jánost, a szakembernek a gazdasági átmenet iránti érdeklődése, de ugyanakkor a segíteni akarás vezetett. Bár a magyar eseményeket német szemmel vizsgálom, milyen más szemmel vizsgálhatna is egy német, mégsem vagyok közömbös Magyarország jövőjét illetően.

A magyar gazdasági és politikai átalakulás számomra nem csupán egy objektív tárgy, melyet a mikroszkóp alá helyezve csupán észszel, de nem szívvel vizsgálok. *A magyar nép sikerének én is „drukkolok".* Ebben, azt hiszem, megegyezem a többi némettel.

Fotó: Rózsa Gábor

Különös doktori védés

Magát garabonciásnak nevező kutató, *Kindler József* nagydoktori disszertációjának védésére került sor március 19-én, József-napon. Nos, a néphit valószínűleg igaznak bizonyult: valóban *„vihar támasztására képes, ördöngős vándor", a tudományos közélet közhelyei közé nem illő személyiség a vállalatgazdaságtan tanszék munkatársa.* Ez kiderült a disszertáció sorsából is. Öt felkért bíráló adta vissza, talán mert nem tudott megbirkózni interdiszciplináris megközelítésével; ugyanakkor szinte *elragadtatott, szeretetet és tiszteletet tükröző hozzászólásokat* hallgathattak a vita résztvevői. Kindler József tudományos és közéleti tevékenységéről.

Sokat elárultak *a tudós életútjáról* azok a mondatok, amelyekkel a dolgozata bírálataira adott válaszát zárta: *tanítványai talán azzá a kutatóvá válhanak, aki ő lehetett volna* — csak megsejtve a gondolat folytatását —: *ha nem olyan tudományos-politikai környezettel kerülnek szembe, amely autodidakta útkeresésre kárhoztatja a tudományos munkára vállalkozókat, hanem amely felkészíti őket — hogy befogadhassa különösségüket.*

A tudomány válságban van — mondta *Magyari Beck István*, egyetemünk oktatója az egyik bíráló szavaira reagálva. — Túlságosan professzionálissá vált, egy elvarázsolt világgá, ahol *az értékmérő az, hogy valaki mennyire idézett és menynyi hivatkozást ír munkái után*, ahol elterjedt a retorikai empiria, az, hogy csak azért hivatkoznak például szociológiai felmérésekre, hogy hitelesebbé váljon a „mondanivaló". *A zavaros, bonyolult, üres nyelvezetből*, misztikus szavak és mondatok halmazából *már nem lehet kihámozni azt az egyszerű kérdő-, illetve kijelentő mondatot, amelyet egyes szerzők feltesznek magukuknak*, illetve amely válaszukat jelenti. *Kindler József kivétel* ez alól, megteheti, hogy a pszichológia, szociológia, gazdaságtan, statisztika, matematika „felszentelt" területeire *polihisztorként* — s ezért látszólag mindegyikbe amatőrként — behatoljon, mert a nézőpontja világos. Lehet, hogy egyediek az ő kérdései és feleletei, amelyekkel ki-ki egyetért vagy nem, de tájékozódási pontként, *felhasználható eredményként bárki számára felhasználhatóak.*

Nem *a disszertáció* színvonala volt tehát a kérdés ezen a vitán. Az igazából *megkérdőjelezhetetlennek bizonyult.* Hanem az, amit így fogalmaz meg a szerző dolgozata rövid kivonatában: „Természetesen figyelembe kell venni itt is, hogy *a tudományos fejlődés egyenlőtlen fejlődés, „melyben a jövő ideológiák homályos megsejtése, a kifinomult elméleti rendszer és az ásatag, korhadt gondolati forma egyaránt megtalálható". A tudomány lényege és szépsége éppen nem a lezártságban, hanem a folytonos haladásban van*, melynek során csak azt tudjuk, hogy *mindig a tökéletesebb megismerés felé vezető „átmeneti állapotban" vagyunk*, s nem áltatjuk magunkat a mindentudás illúziójával". Ám rövidebb távon a kevéssé értékeket jó (ön)menedzselése eladhatóvá teszi, míg mások, akiknek viselkedése példaértékű, csak a velük közvetlen kapcsolatban lévők számára, szűkebb környezetükben ismertek.

A *Döntéselméleti előfeltevések kritikája* című értekezés elolvasható az MTA könyvtárában.

K. S.

Még egyszer a Bush-látogatásról

Megjelent az Egyetemi Szemle 1989/4. száma. Az első két írás felidézi az Egyesült Államok elnökének, George Bushnak a nyáron egyetemünkön tett látogatását. Előbb Csáki Csaba rektor üdvözlőbeszédét olvashatjuk (angolul), majd Bush elnök előadását (szintén angol nyelven).

Nagy érdeklődésre tarthat számot Hetényi István, nyugalmazott pénzügyminiszter cikke a népgazdasági tervezés 1968. utáni 20 évéről. Mátyás Antal A határhaszonelmélet történelmi jelentősége és hatása a magyar közgazdászokra címmel jelentette meg írását egyetemünk folyóiratában. Vági Ferenc, az agrárgazdaságtan tanszék vezetője a mezőgazdasági szervezetek teljesítményértékelési rendszeréről írt. Magyari Beck István Tézisek a kultúráról című cikkével jelentkezett a folyóiratban.

A tudományos vita rovat Bárányné Szabadkai Éva írását közli Solt Katalinnak A második reformnemzedék közgazdasági nézeteiről (1880—1918.) írt kandidátusi értekezésével kapcsolatban.

A tudományos diákköri konferenciák anyagából ezúttal egy sokat vitatott dolgozat: Fábián Katalin—Foltányi Árpád—Gelencsér Zsolt—Kata Péter—Matos Zoltán—Szarvas Gyula Vázlatok egy birodalomelmélethez (I. rész) került terítékre.

A nemzeti tudat múltja és jelene

Hogyan értékelhető ma a nemzettudat fogalma? — ezt a kérdést tettük fel egyetemünkön dolgozó történészeknek. Előző számunkban Bácskai Vera és Kövér György véleményével ismerkedhettünk meg. Most Szakács Sándor és Rév István kérdésünkre adott válaszát adjuk közre.

Szakács Sándor:

Ha azt kérdezik tőlem, mi a nacionalizmus; azt kérdezem: melyik? Az arab, a zsidó, a magyar, a román, a cseh, a szlovák, az orosz, a lett vagy a francia? És hozzátenném: most vagy mikor (hol, milyen időben, milyen helyzetben)? Mert ezt az „izmust" is olyan politikai idiómának tekintem, amivel ugyanaz a baj, mint azzal a „társadalmi érdekkel", amiről kiderül, hogy nem más, mint „az önérdek általánossága".

Önmagában ez csak egy kategória, fogalmi általánosság, amelyhez mindenki a maga önérdekét fűzi. Nemzeti öncélúságként jelentheti azt, hogy nemzetileg önző. De azt is, hogy léte biztonsága határáig minden ember, nép, nemzet szükségképpen „öncélú". Más hasonló politikai idiómákkal is jobbára ez a helyzet: a különböző érdekkörűek mindig a maguk szája íze szerint értelmezik őket. (Elég nagy körülöttük tehát a zavar, sokszor a tudatos zavarkeltés.)

De ha valami definícióra kellene mégis kényszerülnöm, azt mondanám, a nacionalizmus (vagy akár inter-, intra-, transz-, szupra- stb. változatai): történeti tudatkategória, ami inkább annak (elő)ítéletét hordja, aki mondja.

Történeti tudatkategóriáról lévén szó, helyesebb annak „foghatóbb", térben, időben, funkcióban tisztább, érthetőbb változataiból, közösségi tudatformáiból kiindulni.

Két ember egyéni tudatának is kell (addig) közöset tartalmaznia, ha (és amíg) egy „közösséget" alkot. Ilyen közös tudatot őriz a család (ha fenn akar maradni). Volt ilyen tudata a (vérségi) nemzetségnek, a területi-kulturális, „történeti" keretben élő „ország"-közösségnek, „nemzeti" közösségnek (ha és amíg ilyként fenn akartak vagy tudtak maradni; sőt akkor is, ha más közösségeket akartak hatalmuk alá vonni; ekkor még olyan „közös" tudatuknak is kellett lennie, ami az alávetett-alávetendő közösség összetartó tudata, tudati ellenálló ereje, azaz közösségi tudata szétvetésére szolgált.)

Végeredményben (ily rövid terjedelemben) ilyen egyszerű ez. Mint volt mondjuk a XVI. században a törökkel (a „pogánnyal") szemben a keresztény tudat, vagy a XVII.-ben a török áfiummal, német maszlaggal szemben: a magyar nemzeti tudat. S mint volt a „liberális" nemzeteszme, ami arra épült, ha az egyén (minden egyén — elvben) szabad, akkor az (elvben) „szabad" egyénekből alakult nemzetekkel szemben sem lehet szűkeblűbb a meghirdetett szabadság elve: nekik is joguk van magukkal, létfeltételeikkel (országukkal, természeti kincseivel, tradícióikkal, nemzeti, társadalmi, kulturális, tudományos képességeikkel) szabadon rendelkezniük. A közszabadság ebben az összefüggésben az egyéni szabadság feltételeként mutatkozik, minthogy rabközösségnek nem lehetnek szabad tagjai.

Az internacionalizmus megint különérdekű műszó. Így fordítják: „nemzetköziség". Valójában „új-közösségi" elv, ami ha jó, építő, ha rossz, akkor maga is szétvető jellegű lehet. (Ez utóbbi esetben szét is rombolhat eredeti közösségeket s közösségi tudatformákat.) Sok különnemű változata van. Van „proletár", van „burzsoá", van világpolgári és más egyéb.

És volt (vagy reméljük, hogy már csak volt): a sztálini. Ezt ő így definiálta: „Internacionalista az, aki fenntartás nélkül kész megvédeni a Szovjetuniót, mert a Szovjetunió a forradalmi világmozgalom bázisa; ezt a forradalmat pedig lehetetlen védelmezni és előbbre lendíteni, ha nem védelmezzük a Szovjetuniót. Mert aki a világ forradalmi mozgalmát a Szovjetunió megkerülésével és vele szemben szándékozik védelmezni, az a forradalommal kerül szembe, az okvetlenül a forradalom ellenségeinek táborában köt ki". (S úgy is kell bánni vele.)

Ennek utána elmaradhatnak talán a részletek arra vonatkozólag, miért törekedett Sztálin és köre (elég széles köre) minden más — nemzeti, vallási, közösségi — tudat eliminálására.

A jelenlegi „helyzetről" szólva, úgy vélem, azt kellene fontolóra venni: a sok, említett vagy érintett kategória gyakran tudatos összekuszálása kinek, kiknek, milyen érdekekre szolgál. És fordítva is: kinek, kiknek, milyen érdekeknek árt. Tudni azt, hogy mi mit jelent, azt jelenti: tudod, mi mire való.

Rév István:

A kommunista *rendszer* ideológiájában *soha nem mellőzte teljesen a nemzeti színek használatát.* Természetesen csak annyira festették piros-fehér-zöldre az alapvetően internacionalista propagandát, amennyire ez az aktuális pártpolitika érdekeit szolgálta. Éppen a kommunista internacionalizmussal szembeni nemzeti ellenérzések kompenzálására igyekeztek nacionalista motívumot iktatni a párt ideológiájába. Ahhoz, hogy a kommunista vezetők — akik egy külföldi, a szovjet modell meghonosításán fáradoztak — megteremtsék politikai legitimitásukat, *szükséges volt egy torz, primitív nemzeti múlt kreálása.* A kornak, a történettudomány által *összetákolt magyar múltképe* azt hirdette, hogy Szent Istvántól kezdve *minden magyar progressziv* — vagyis a centralizációt erősítő — *hagyomány a nemzeti függetlenségi harcok eszméjéhez kötődött.* A *centralizációs törekvések* és a *függetlenségi mozgalmak* szétválaszthatatlanul összekapcsolódtak, minden központosító igyekezet önmagában is a nemzeti függetlenség ügyét szolgálta. A centralizáció önmagában érték, nemcsak azért, mert előremutató, hanem mert a nemzet megmaradásának mindig is ez volt az egyedüli garanciája.

A ma közkeletű elképzeléssel ellentétben, *az ötvenes évek hazug történelemkönyvei* — minden más hibájuk és bűnük mellett — *még nacionalisták is voltak.* Az olcsó nacionalizmusnak az sem mond ellent, hogy a propaganda folyamatosan ostorozta a nemzetet, igyekezett az emberekbe *belesujkolni a bűnös nemzet képzetét*, amely már a XI. században a gyarmatosító Nyugathoz kötődött — ahelyett, hogy a Kelet, Bizánc csatlósa lett volna —, *megbocsáthatatlanul kiegyezett a Habsburgokkal, és Hitler utolsó csatlósa marad* a második világháború végén. A kommunizmus a megváltást ígérte a századok bűneiért. A nemzet érdekeinek elárulása jellemezte a magyar uralkodó osztályokat

1956 októbere azonban rádöbbentette a rendszert, hogy a tűzzel veszélyes játszani, mert *vannak, akik komolyan veszik a nemzeti függetlenség eszméjét.* 1956 után *újraértékelték tehát a nemzeti tradíció helyét* a magyar történelemben, ezt az újraértékelést szolgálta a *Molnár Erik-féle* nemzetvita a hatvanas évek elején.

A *nemzet történetét* — *Szűcs Jenő* munkásságától eltekintve — szemérmes, *zavart hallgatás övezte a nyolcvanas évek elejéig.* Ekkor, mivel mind nyilvánvalóbbá vált, hogy a hagyományos kommunista ideológia nem szolgálhat semmiféle legitimációs eszközként a rendszer számára, *egyes kommunista ideológusok, a párt propagandája a nacionalizmussal kezdett flörtölni.* Rájöttek arra, hogy a nacionalizmus szelét fogva a rendszer roggyant vitorláiba, még elhajózhatnak egy ideig. A nyolcvanas évek elején kezdték *az egyre romló magyar helyzetet a környező országok állapotához hasonlítani*, Romániáról nem is beszélve. *Romániát*, szemhunyorítva mind többször *jellemezték fasiszta rendszerként, úgy tettek, mintha tennének valamit az ott élő magyar nemzetiség érdekében*, csak azt óvatosan, csöndben, a magas diplomácia kifinomult eszközeivel teszik, *s csak a magyarság helyzetét nehezítené, ha a veszélyes magyar akcióknak nyilvánosságot biztosítanának.* A jelenlegi *ideiglenes köztársasági elnök*, a párt egykori külügyi titkára, a jelenlegi külügyminiszter, a párt egykori külügyi osztályának vezetője *is ezekkel a módszerekkel élt.*

1984-ben a párt egyik vezetője azzal vádolta a bős—nagymarosi vízlépcső felépítése ellen tiltakozó *Duna Kört, hogy akcióikkal a Szlovákiában élő magyarság helyzetét veszélyezteti* és akadályozza a párt erőfeszítését, amely a magyarság sorsának jobbítására irányul. A vád szerint, az ellenzék nyílt kritikája az igazi veszély a szlovákiai magyarság számára. *A vízlépcső az ár, amit a magyar iskolák fennmaradásáért fizetni kell, és a kormány nem riad vissza semmiféle áldozattól e cél elérése érdekében.*

Én úgy gondolom, hogy *magyarnak* — mint ahogyan *franciának* vagy *románnak* —*születni esetleges dolog.* Magyarnak születni nem érdem, nem dicsőség, nem szégyen. *Magyar vagy kínai igazán akkor lesz az ember, ha tudatosan viszonyul ahhoz az esetlegességhez, hogy hová született.* A személyes, a tudatos viszonyulás nyomán válik valaki magyarrá, vagy bármelyik más nemzet tagjává. Ma, a világ összezsugorodásának idején, *Európa közepén* — sajátos okokból — *a nemzetállamok mind fontosabb kulturális és politikai kereteket jelentenek.* De tudni kell azt, hogy Közép-Európában a politikai államhatárok között etnikailag, kulturálisan *nem homogén társadalmak élnek.* A magyarnak lenni kulturális és politikai tudata *nem lehet kirekesztő*, hiszen azzal a magyarság magát rekesztené ki Európából, és tolná át önmagát valahová Azerbajdzsán környékére. Közép-Európa az új, bizonytalan Európában csak akkor lehet fontos politikai tényező, ha *együttműködve, kiszámítható módon élve, a nemzeti érdekeket figyelembe véve, de közösen vesz részt az európai politikában.* Németország és az egyre kevésbé létező Szovjetunió mellett, az európai stabilitás érdekében is *szükség lenne egy civilizált Közép-Európára.*

Nekem, mint történésznek az a dolgom, hogy megpróbáljam a diákjaimmal megértetni, *fontos elgondolkoznunk azon, milyen úton jutottunk el oda, ahol ma tartunk;* melyek azok a vonásai a történelmünknek, amelyek elsősorban külső tényezők hatására alakultak, amelyek sajátos geopolitikai helyzetünkből következtek, és melyek azok, amelyeket elsősorban mi magunk alakítottunk.

Veszélyesek azok az erőfeszítések, amelyek arra irányulnak, hogy bebizonyítsák, *az elmúlt évtizedek nem tartoznak a magyar történelemhez.* Mintha minden, ami történt, csupán külső erőszak következménye lett volna, *mintha nem lennénk felelősek mi is az elmúlt évtizedekért.* Szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy az elmúlt négy évtizedet *nemcsak külső gyarmatosítók alakították.* Kevesen, tragikusan *kevesen voltak azok, akik tudatosan szembeszálltak a hatalommal.* Fontos tudnunk, hogy az elmúlt negyven év nem a nemzet bűneinek következménye. A szörnyűségekért *nem a nemzetet kell felelőssé tenni*, de az elmúlt négy évtized része nemzetünk történetének. *Tanulnunk kell belőle, emlékezni rá*, ezért kell ismerni. Ezért fontos a közelmúlt történetét tanítani.

Durst Judit

Akádiából jöttem...,

avagy budapesti beszélgetés egy kanadai kisebbségi vezetővel

Régóta nem kellett ennyit hallanunk, beszélnünk kelet-európai kisebbségi konfliktusokról. Hogyan merül fel a nemzeti hovatartozás kérdése a népek olvasztótégelyében, Amerikában? Hogyan él, miként őrzi hagyományait, látja jövőjét a Kanada négy Atlanti-partvidéki tartományában szétszóródott 300 000 fős francia ajkú közösség, Akádia? Erről beszélgettünk a Közgazdaságtudományi Egyetem francia tanszéke meghívott vendégével, M. Charles-Édouard Bourgeois-val, e kisebbség tartományi képviselőjével, aki az immáron negyedik alkalommal megrendezésre kerülő frankofon hetek előadójaként hangulatos akád vacsorára invitálta a tanszék tanárait és diákjait.

— *Az önök ősei az első francia telepesekként érkeztek az Újvilágba. Amerikainak, kanadainak, vagy franciának érzik magukat? Mit jelent akádnak lenni?*

— Akádnak lenni azt jelenti, hogy megpróbálunk franciaként élni Kanadában. Ez sosem volt könnyű. Hosszú időre megpecsételte sorsunkat az angolok győzelmével végződő hétéves háború: a francia lakosságot deportálták, s noha később engedélyezték visszatelepülésüket, sokan új lakóhelyükön maradtak, beleolvadtunk az anglofon környezetbe. Nemzeti újjászületésünk a múlt század közepétől kezdődött, létrejött nemzeti kongresszusunk, sajtónk, iskolákat alapítottunk.

Az utóbbi évtizedekben egyre nehezebb franciának maradni Amerikában. Rendkívüli hatalommal bír a 250 milliós közösséghez szóló angol nyelvű tömegkommunikáció, mellyel a mi szerény, francia nyelvű tömegtájékoztatásunk aligha veheti fel a versenyt. Elárasztanak bennünket az amerikai filmek, könyvek, képes magazinok, vonzó az amerikai életforma. Minden kisebbség igyekszik persze fennmaradni, számunkra azonban az asszimiláció napi problémá, hisz a négy tartomány lakosságának mindössze 10%-át képviseljük. Európa népeit szerencsésnek tartjuk, hisz többé-kevésbé egységes nemzeti államokban élhetnek, ápolhatják kultúrájukat.

— *Irreális lenne tehát önállóságra törekedniük. Quebecben mégis jelentkeztek szeparatista irányzatok a hetvenes években. Mennyiben jellemző ez a fajta francia nacionalizmus a mai Kanadában?*

— A világ népei, mint Európa példája mutatja, közeledtek egymás felé. Amennyiben nacionalizmusról beszélünk, én a természetes nemzeti hovatartozás tudatát, érzését szeretném érteni ez alatt.

Akádiában és Quebecben 6,5 millióan vallják anyanyelvüknek a franciát. Joggal várjuk el, hogy érdekeink kifejezésre kerüljenek, de valamennyien tisztában vagyunk azzal is, hogy alapvető érdekünk, hogy Kanada részét képezzük.

— *Mit tesz a szövetségi kormányzat a frankofon kisebbség érdekében?*

— Kanada állami berendezkedése nagyfokú önállóságot biztosít a tartományok számára. Azonban a kisebbségeket érintő kérdésekben a szövetségi és a tartományi kormányzat között létrejövő kereszteződések gyakran megkésve születnek. Az akádok asszimilációjának felgyorsulását meg lehetett volna fékezni, ha nem csupán 25 évvel ezelőtt nyílik lehetőségünk francia nyelvű szakmai és felsőoktatás megteremtésére, mely ma, felkészítve a hagyományos halászat és erdőgazdálkodás irányítóit, egyéb területek jövendő szakembereit, visszafogja az elvándorlást.

— *Hogyan rajzolná meg Akádia image-át, ha egy érdeklődő külföldi esetleg vevő lenne rá?*

— Az alapszínt mindenképpen a tenger adja, amely évszázadok óta meghatározza életünket. Ha van akád nemzeti tulajdonság, akkor ez a tengerhez való kötődés. Tengeri eredetű élelmiszerekre épül nemzeti konyhánk is, melynek nálunk is, mint a franciáknál általában nagy a becsülete. Specifikus a kultúránk is: sikerült megőrizve tipikus vonásait, kapcsolódik korunk áramlataihoz. Zenénket, irodalmunkat, színházi fesztiváljainkat jól ismeri a külföld, igaz, főleg a frankofon világ. Szeretnénk, ha mind többen eljönnének, hírét vinnék Akádiának a világ más tájaira is.

— *És ismerik-e az akádok Magyarországot? Ön első ízben jár itt, milyennek látja a Keletet?*

— Állíthatom, hogy a múlt év eseményei az érdeklődés középpontjába állították Kelet-Európát. A vasfüggönyön nehéz volt átlátni, nem sokat tudunk Magyarországról. Remélem, ez megváltozik. Önök nagyszerűek, tehetségesek. El fogok követni mindent, hogy minél több magyar diák látogathasson el hozzánk, és minél több kanadai jöjjön Magyarországra. Budapest, a Kelet Párizsa, gyönyörű. Meggyőződésem, hogy önök sokat tudnak és fognak is nyújtani a világnak.

Kevházi Katalin

UNIVERSITAS

1. A tagsági viszony meghosszabbításának határideje március 19-én lejárt. 400 Ft-os különeljárási díj befizetése mellett április 17-ig még lehet hosszabbítani. A nem hosszabbítók tagsági viszonya ezután automatikusan megszűnik.

2. A következő fizetés április 17-én lesz, 13.00—17.00 között.

3. Pénztári órák az irodában: hétfőtől csütörtökig 13.00—16.00 között.

4. Piackutatást lehet végezni az UNIVERSITAS számára. Érdeklődni Kun Istvánnál lehet, az irodában.

5. Ügynökölés Ford autókkal! Felvilágosítást ad Marosi László az irodában.

6. Takarításra lehet jelentkezni Bejcziné Horváth Irmánál a 117-3033/10. telefonszámon.

7. Német nyelvismerettel rendelkezők kereshetik Szabóné Deli Ágnest: 178-6428, 18.30—20.30 között.

8. Adminisztratív munka: Garamhegyi Péterné 129-7020/7333.

9. Angol vagy német nyelvismeret és számítógépes ismeret szükséges délutáni és éjszakai munkához! Jelentkezés: Tarnóczi Tibor, 138-4766/605.

10. Newsweek előfizetési lehetőség, csak diákoknak! A példányonkénti ár 45 Ft. (Eredeti ár: 2,25 USD.) Érdeklődni az irodában lehet.

11. Reklámszervezés az országos szaknévsorba. Egyedülálló kereseti lehetőség az egész ország területén! Felkészítés: Hoskó László, az irodában.

CÍMÜNK: BP., KINIZSI U. 2—6. 1092, I. 160. SZOBA

TELEFON: 117-0233/130 ÉS 150 MELLÉK, 117-6426.

KERESS BENNÜNKET, HOGY KERESHESS!

Erdélyi diákok viszonozzák a látogatást

Az egyetemünkön működő „Budapest Center for Central-European Studies" programban tanuló amerikai diákok a kolozsvári MADISZ meghívására 1990. március 8—12. között látogatást tettek a Babes-Bólyai Egyetem Magyar Tanszékén és a kolozsvári Református Teológiai Akadémián. Az erdélyi diákok 1990. április hó folyamán viszonozzák a látogatást, a velük rendezendő találkozókra minden érdeklődőt szeretettel várunk. Érdeklődni lehet: Budapest Center 202. szoba, vagy a 112-es mellék.

Pályázati felhívás

Most alakult osztrák—magyar részvénytársaság

(SZKI INTELLIGENS SOFTWARE-FEJLESZTŐ, -GYÁRTÓ ÉS ÉRTÉKESÍTŐ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG)

keres
német—angol nyelvtudású, számítástechnikai ismeretekkel rendelkező

ÜZLETKÖTŐT,

valamint lehetőleg szövegszerkesztő használatában jártas

NÉMET—ANGOL LEVELEZŐT,

külkereskedelmi bonyolítási ismeretekkel rendelkezők előnyben.

JELENTKEZÉS:

dr. Sipka Júliánál, a 135-0180/139 mellék telefonon.

Várjuk jelentkezését!

Molnár Jánosné
személyzeti vezető

Pályázati felhívás

A Budaprint Secotex Textilfestő Rt. pályázatot hirdet az 1990. évben végző hallgatóknak az alábbi állásokra:

1 fő közgazdász munkakör betöltésére

Feladatköre: az ár és kalkulációs osztályon belül részt vesz az árképzésben, az elő- és utókalkulációs munkálatokban, az ár- és költségelemzésekben.

Kezdő fizetés: gyakornoki idő alatt 8000 forint.

Munkaidő: 40 óra (1 műszak).

1 fő közgazdász munkakör betöltésére.

Feladatköre: a közgazdasági osztályon belül részt vesz a részvénytársaság terveinek kidolgozásában, a gazdasági elemzőmunkában, az operatív intézkedések megtételéhez szükséges javaslatok kidolgozásában.

Kezdő fizetés: gyakornoki idő alatt 8000 forint.

Munkaidő: 40 óra (1 műszak).

Szociális és egyéb juttatások: indulási alap 6000—8000 forint; a nyelvtanulás költségeit a gyár átvállalja és sikeres nyelvvizsga esetén maximális nyelvpótlékot fizetünk; kedvezményes étkezés; évente 750 forint textiljuttatás és 2000 forint kedvezményes textilvásárlási lehetőség; orvosi rendelő, könyvtár, üdülési, sportolási lehetőség.

Érdeklődni lehet: Budaprint Secotex Textilfestő Rt. személyzeti, oktatási osztály (168-7013) Bulapest, Szentendrei u. 89—93. 1033.

Zemplén Győző
vezérigazgató

Közép-Európáról külföldi diákokkal angolul

Közgázos diákok is bekapcsolódhatnak az egyetem, a University of California, a University of Wisconsin—Madison és *a Soros Alapítvány közös képzési programjába.* Az ötödik éve működő kurzusokon eddig évente 25-60 egyesült államokbeli diák vett részt. 1990. *őszétől várhatóan lett, litván, észt, orosz, ukrán, lengyel, cseh, szlovák, romániai, bolgár és jugoszláviai hallgatók is érkeznek.* A közép-európai politikai, gazdasági, kulturális átalakulás problémáit tárgyaló kurzusokon kiváló — az egyetemen egyébként nem oktató magyar szakemberek (például *Litván György, Hanák Péter, Bence György, Gazdag Gyula, Spiró György*) tanítottak eddig is, és ősztől közép-európai szakértők bekapcsolódása is várható.

A kurzusokon *közgázos diákok is tanulhatnak.* A jelentkezés alapfeltétele *megfelelő angoltudás,* a képzés ugyanis angol nyelvű, kiscsoportos, szemináriumjellegű és *sok az olvasnivaló is.* Főleg 3.-4. évesekre *számítanak,* akik *spec. koll. tárgyként* — egyelőre úgy tűnik —, aláírásköteles kurzusként vehetik föl indexükbe ezeket az órákat.

Jelentkezni május 31-ig lehet *Rév Istvánnál,* vagy *Teplán Istvánnál,* a főépület 202-es szobában. A megfelelő hallgatók augusztus végén, szeptember elején a kurzusvezetők bemutatkozásai alapján a külföldi diákokkal együtt választhatják ki tantárgyaikat.

Az első díjas TDK-dolgozat 5000 forint

Ülést tartott a hallgatói tudományos tanács március 1-jén. Az ülés résztvevői először áttekintették a tanács (és a Köz-Gazda Alapítvány) pénzügyi helyzetét. Megállapították, hogy az eddig rendelkezésre álló bevételek nem teszik lehetővé, hogy a tudományos csoportok reálértékben nagyobb támogatást kapjanak, mint az előző évben, ezért az alapítványnak tovább kell bővíteni pénzügyi forrásait. *Lehetőség nyílt viszont a TDK-díjak emelésére.* A tanács — vita után — úgy döntött, hogy az eddigi díjazásra fordított pénzkeretet *50 százalékkal megemeli* (ezen belül például minden *I. díjas dolgozat szerzője már a tavaszi konferencián 5000 forintot kap).*

Második napirendi pontként a HTT elbírálta az 1990. I. félévi pályázatokat, illetve az előző félévi pénzek elköltéséről szóló beszámolókat. A tanács megállapította, hogy *a pályázati kiírás szövegét a jövőben pontosítani kell,* úgy hogy a pályázó csoportok — az új ötletek mellett — *pontosan ismerjék, milyen hagyományos tételekre nyerhetnek el támogatást.* A pontosítás egyrészt a korábbi gyakorlaton, másrészt a szakkollégiumok megegyezésén alapuljon. A HTT ezután felosztotta az e félévre rendelkezésre álló támogatást: *Rajk László Szakkollégium 60 000, Széchenyi István Szakkollégium 89 000, Társadalomelméleti Kollégium 80 000, Közép-Európai Nyelviskola 7000, Társadalomtudományi Klub 20 000, Egyetemi Vállalkozói Önképzőkör 25 000, Ráday DB 10 000 forint.*

Lenger Csaba
HTT-titkár

A GARANCIA Diákszövetkezeti Csoport hétfőtől az aulában Közgáz-emblémás pólókat árusít

A szakszervezeti bizottság hírei

A szb szociális és jóléti bizottsága a közelmúltban tárgyalta a segélykérelmeket. A jogos indokok alapján 20 szakszervezeti tagunk részesült 1200—2500 Ft közötti segélyösszegben; összesen 33 500 Ft került felosztásra márciusban.

★

Az egyetem két szakszervezetének (az FDSZ és a TDDSZ) megbízott képviselői megkezdték az együttműködés lehetőségeinek és formáinak kialakításával kapcsolatos megbeszéléseket.

★

A szakszervezeti bizottság — döntése alapján — minden hétfőn 12 órakor a Tanári klubban rendszeres ülést tart. Ez egyben nyilvános „fogadóórát" is jelent; minden érdekelt tagunk számára lehetőséget ad arra, hogy szükség esetén közvetlenül fordulhasson problémájával az illetékesekhez.

★

A nyugdíjas szakszervezeti tagok új formájú rendszeres támogatásával kapcsolatosan eredményre vezettek a korábban megkezdett tárgyalások. A kifizetésekről az érintettek pontos tájékoztatást kapnak.

Az FDSZ egyetemi szakszervezeti bizottsága által szervezett önköltséges üdülési lehetőségek ez évi lebonyolításával folyamatosan foglalkozunk. Az erre vonatkozó tájékoztatót a közeljövőben tagságunk rendelkezésére bocsátjuk. A kollégiumi férőhelyek felhasználásával korábban biztosított csereüdülések szervezésénél a függőben lévő problémák miatt további egyeztetésekre van szükség az állami vezetéssel.

Pályázati felhívások

A BELVÁROSI KÖZÉRT VÁLLALAT (1373 Budapest, V. kerület, Alpári Gyula utca 18. Pf.: 584) a következő (féléves gyakornoki idő után) betöltendő munkakörökre **KERES** jelentkezőket:

Belső ellenőr, könyvelési ellenőr, pénzügyi előadó, bérés munkaerőgazdálkodó, árelőadó, áruforgalmi ügyintéző.

KEZDŐ FIZETÉS: a munkakörtől függően, megegyezés szerint.

Alkalmasság esetén előmeneteli lehetőség!

TOVÁBBKÉPZÉSI LEHETŐSÉG: tanulmányi szerződés esetén, 2 éves munkaviszony után.

A vállalat működési területe Budapest V., VI., VII. kerületeinek közigazgatási területe. A vállalat a főváros egyik legnagyobb forgalmú élelmiszer-kereskedelmi vállalata.

A MUNKÁBALÉPÉS IDŐPONTJA: a tanulmány befejezése után, megállapodás szerint.

A pályázatot a vállalat személyzeti és oktatási osztályára kérjük eljuttatni.

Dr. Hahn Gyuláné
igazgató

közgazdász állásra

a Budapesti Vegyiművekbe.

Feladat: eredmény-, költség- és jövedelmezőség elemzési és tervezési, gazdasági hatékonysági vizsgálatok végzése, árelemzési és tervezési, készletgazdálkodási elemzés.

Kezdő fizetés:

10 000 forint/hó,

10 000 Ft pályakezdési támogatást

biztosítunk!

Nyelvtudási pótlék: nyelvvizsga esetén 7—15 százalék.

Szociális juttatások: munkaruha, kedvezményes ebéd, hazautazáshoz kedvezményes vasúti jegy. Vidéki fiúk és lányok részére munkásszállás, 350 Ft/hó, korlátozott számban kétszemélyes összkomfortos szobák, 450 Ft/hó térítés ellenében.

A belépés időpontja: a diplomaterv megvédését követően, de

legkésőbb 1990. szeptember 1.

A pályázó kérvényét szíveskedjen vállalatunk személyzeti és oktatási osztályra elküldeni.

Szabó Károlyné
személyzeti és oktatási osztályvezető

A Magyar Tudományos Akadémia Központi Fizikai Kutató Intézete

pályázatot hirdet

a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen az 1989/90. tanévben tanulmányait befejező

1 FŐ SZÁMVITELI BEÁLLÍTOTTSÁGÚ

közgazdász

részére.

Kezdő illetmény alsó határa:

7900,— Ft.

A belépéstől számított 6 hónap eltelte után egyszeri alkalommal — az oklevél minősítésétől függően — 12 000—17 000,— Ft összegű juttatásban részesül.

A pályázaton fel kell tüntetni

a megpályázott témát; a végzett szakot; a szakmai érdeklődési területet; a szigorlati tárgyak vizsgaeredményeit; a diplomamunka témáját; a nyelvismeretet és a tudományos diákköri munkákt.

A pályázathoz mellékelni kell:

részletes életrajzot, egyetemi állami és társadalmi szervek minősítését.

A pályázat elnyerése esetén az alkalmazás 1990. szeptember 1-jén kezdődik.

A pályázatokat a Központi Fizikai Kutató Intézet Személyzeti és Oktatási Főosztálya vezetőjének kell benyújtani.

1990. ÁPRILIS 15-IG.

Felvilágosítást a KFKI Személyzeti és Oktatási Főosztálya ad (169-7495).

KÖZPONTI FIZIKAI KUTATÓ INTÉZET
Személyzeti és Oktatási Főosztály
1121 Bp. Konkoly Thege út 29—33.

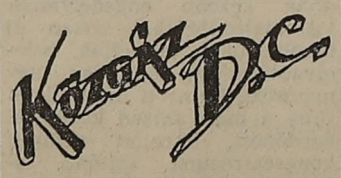

A Közgáz DiákCentrum következő műsora március 30-án, pénteken 19.30—02.00-ig. Koncert: Demjén Ferenc és vendégei: Menyhárt János, Homonyik Sándor (közreműködik: Oláh Ali, Papp Tamás, Závodi Gábor, Kewiczki Kata). Mozifilmek: Őrület (am krimi, fsz.: Harrison Ford); Harapás (olasz horror). Nonstop funky and soul disco: videofilmek; teaház; salátabár; casino.

Április 6-án: Koncert: Első emelet, előzenekar: Mister X (ex-sikk). Mozifilmek: Leszámolás; A sárkány éve.

KÖZGAZDÁSZ A BUDAPESTI KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

Felelős szerkesztő: Halay Edit
Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093
Telefon: 117-4548
Kiadó: BKE
90—3996. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: dr. Csöndes Zoltán vezérigazgató
ISSN 0230—7529